Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 108 (13597) | 1974 оной майн 11, суббото | Сэн 2 мүнгэн

...ҮРГЭНӨӨР, ҺАЙНААР

...рин дулаан үдэрнүүд ерэжэ, республикын колхоз, сов...зуудта хабарай тарилгын хүдэлмэри жэгдэрэн захалба. ...гэжэ түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэл...таряалан, сабшалангай баян ургаса абаха гэһэн зорил... бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ саг хүрэжэ ерэнхэй. Байгша ондо Буряад ороной колхоз, совхозуудай механизаторнууд, таряашад гектар бүриһөө нёдондонойхи...рбол 2,5 центнер орооһо таряа ехэ абаха зорилготой. ... гектар бүриһөө 95—100 центнер хартаабха, 170—... центнер кукуруза, 350 центнер куузику, уһалагда... сабшалангай гектар бүриһөө 20 центнер үбһэ ургуул... социалис уялга абтанхай. Мүн түрүү ажахынууд, ...торна бригаданууд бүри дээгүүр ургаса абаха байһа... мэдүүлээ һэн. Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» ...хозой механизаторнууд энэ жэлдэ 6 ...га гаран гектарай бүриһөө 18 центнер... бага бэшэ таряа хуряаха ...татай.

...лэһэн үгэдөө хүрэхын, ... ажахын хүдэлмэрилэг...эй бүхэсоюзна социалис ...сөөндэ шалгаржа гара... тула республикымнай олон механизаторнууд, таряа... болон луговодууд эршэмтэйгээр ажаллажа оробо. Ню... газарай хүрьһэнэй, сагай уларилай онсо өөрсэ ил... харалсажа, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые, эрдэмэй ...алтануудые анхаралдаа абалсажа, бухы хүдэлмэрөө ...соонь, эрхим шанартайгаар хэхэ зорилго табигдана. Хабарай тарилгын хүдэлмэрииe Мухар-Шэбэрэй, Бэ...рэй, Улаан-Үдын аймагуудай ажахынууд эмхитэй..., агротехническэ дээдэ хэмжээндэ эхилһэн байна. ...ан-Үдын аймагай колхоз, совхозууд эртынгээ тарил... ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэхээр оролдоно. Эн... «Дружба», «Маяк» колхозууд эртынгээ тарилга ...гээд, хартаабхаяа һуулгажа захалха хүсэлтэй.

Мухар-Шэбэрэй аймагай ажахынууд энэ хабартаа 94 ...га гаран гектарта тарилга хэхэ юм. Аймагай механи...торнууд, таряашад эдэ үдэрнүүдтэ үдэр һүнииe илган...гөөр ажаллажа байна. Илангаяа «Искра», Ленинэй ...мжэтэ, «Коммунизм» колхозуудай механизаторнууд ...сэ ехэтэй ажалаараа шалгарна. Газараа уһалха, ...үүлхэ, эрхимээр элдүүрилхэ, һайн шанартай үрэ... тарилга хэхэ гэжэ хаа хаанагүй оролдоно. Тингэжэ ... аймагаараа гектар бүриһөө 16 центнерһээ бага бэшэ ...оһо таряа хуряахын түлөө тэдэнэр тэмсэнэ.

Баян ургасын найдамтай һуури табигдажа байһан ту... Бэшүүрэй аймагай «Дружба», Калининай нэрэмжэтэ ...хозуудһаа, Түнхэнэй аймагай Ленинэй, Сэлэнгын ай...ай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудһаа, Хориин ...агай Анаагай, Зэдын аймагай Борьёогой совхозуудһаа ...эсэгдэнэ. Эдэ ажахынуудта хабарай тарилгын хүдэл...иин шанарые шалгаха арадай хинагшадай пост брига...үхэндэ эмхидхэгдэнхэй. Эндэхи механизаторнуудай ...да социалис мүрысөө эмхидхэхэ, политическэ хүдэлмэ... ябуулха талаар агитаторнууд, политэмхидхэгшэд ехэ ... хэнэ. Мүн эдэ колхоз, совхозуудта механизатор... полевой стануудта байрлажа, ажалдаа заахашье ...дэнэгүй, халуун эдеэн ажалладаг газартань асараг... үгтэнэ.

Тингэбэшье шалгалта хээд үзэхэдэ, зарим газарта ...арай тарилгада ябажа байһан хүнүүдэй дунда ажалай ...хэл һула, полевой стан, вагончигуудай түхеэрэгдээ... дээрэһээ механизаторнууд гэртээ бусажа хонохо баа... болоно. Мүн зарим бригадада газараа мууса элдүү..., газар уһалха агрегадуудые дүүрэн хүсөөрнь хү...лэхэгүй баримтанууд ушарна. Жэшээнь, Сэлэнгын ...агай Химнын совхоздо газараа гүйхэнөөр элдүүрилхэ, ...ай журам алдаха, полевой стантай байгаад, гэр ...ээ гүйлгэлдэхэ ушар гараһан байгаа. Мүнөө эдэ ...тагдалнуудые усадхаха хэмжээнүүд абтана.

Республикын «Сельхозтехника» нэгэдэлэй предприяти... хабарай тарилгада хабаадаха олохон тракторнуу... заһабарилжа дүүргээдүй байһаар. Мүн энэ нэгэдэлэй ...багатайн, Онёогой отделенинүүдтэ заһабарилагдаһан ... тракторнууд эбдэржэ, урагшаа ябанагүй гэһэн гом...ууд хэдэ хэдэн ажахынуудһаа ороно. Тэрэшэлэн ...он ажахынуудта механизаторнуудай дуталдаһан ...һээ хүсэтэ тракторнуудые нэгэ халаанда хүдэлгэхэ ...р үзэгдэнэ.

Эдэ бүхы дутагдалнуудаа дары усадхажа, хабарай ...лгын хүдэлмэрииe түргэнөөр, һайн шанартайгаар ...лха гээшэ колхоз, совхозуудай мүнөөдэрэй дайшал... хэрэг мүн. Байгша ондо тарилга хэхэ бэлэн газар, ...соогоо һайса элдүүрилэгдэһэн паар тон бага байна. ...һээ аяар 550 мянган гектар һолоомын узуур хаха...ажа, тарилга хэгдэхэ болоно. Мүн бии байгаа ха... намарай паарай ехэнхи хубидань культиваци хэгдэ... байна.

Иимэ байдалда хабарай тарилгые агротехническэ эр... болзорто үнгэргэхын тула бии байгаа бүхы трак...уудаа газар хахалха хүдэлмэридэ табижа, бултыень ... халаанда хүдэлгэхэ шухала. Газараа һүнииндөө ха...ад, үдэртөө тарилга хэхэ жэшээтэй.

...хэтэй хамта энэ жэлдэ сэбэр паараа бүхыдэнь ...иин 10 хүрэтэр хахалжа дүүргэхэ зорилго табигда... Мүн хартаабха тариха саг тулажа ерэнхэй. Нэгэн ... тарилга хэхэ газараа уһалха, үтэгжүүлхэ хэрэгтэй. Хабарай тарилгын эдэ бүхы хойшолуулашагүй хүдэл...иие амжалтатайгаар үнгэргэхэ хэрэг бүхыдөө меха...заторнуудай оролдолгоһоо, тэдэнэрэй ажалдаа үнэн ...һээ хандажа, бүхы мэргэжэл шадабаряа гарга...һаа дулдыдаха байһаниинь элитэ. Тиимэһээ механиза...нуудта һаадгүйгөөр ажаллаха арга олгохо, хүдэлдэг ...артань полевой стан, вагончигуудые түхеэрхэ, халуун ... бэлдэхэ, трактор, машинануудта техническэ харуу...лахадань туһалха тон шухала. Тэрэшэлэн трактор, ...инануудай эбдэрхэдэ саг дары заһахын тула ажахы ...ндэ диспетчерскэ хүдэлмэрииe гурмшуулха болоно. Колхоз, совхозуудай партийна организацинууд, ажа...уудай хүтэлбэрилэгшэд механизаторнуудай дунда ...иалис мүрысөө үргэнөөр эмхидхэжэ, тэрэнэй дүнгүү... саг үргэлжэ согсолжо, түрүүшүүлые али болохоор ...шуулха уялгатай.

...үхэд механизаторнууд! Хабарай тарилгые түргэ...р, һайнаар үнгэргэжэ, баян ургасын найдамтай һуу... табиял.

ХАБАРАЙ ТАРИЛГА — ХАРЮУСАЛГАТАЙ ХАҺА

ШАНАРАЙ ТҮЛӨӨ

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Забайкалец» совхозой механизаторнууд болон таряашад нёдондоной хидо орходоо орооһото ургамалай тарилга 280 гектараар үргэдхэжэ, 8280 гектарта хүргэхэ гэжэ шиидэнхэй. Мүнөө ажахын гурбан отделениин полинууд дээрэ эртын тарилга түлэг дундаа ябажа байна. Бүхыдөө тарилгын 13 агрегат ябана. Совхозой таряашад, механизаторнууд табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлдэ гектар бүриһөө 14 центнерһээ бага бэшэ ургаса хуряаха гэһэн уялгадаа хүрэхын тулада эртынгээ тарилга хүдэлмэриин 13—14 үдэртэ дүүргэхээр зорижонхой.

Совхозой тракторно-таряан ажалай бригада бүхэндэ байгуулагдаһан арадай хиналтын постын гэшүүд шанарай түлөө шангаар тэмсэнэ.

Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

ХОЁР ХАЛААНДА

Хурамхаанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд хабарайнгаа эртын тарилгые майн 8-наар захалдаг заншалтай юм. Ажахын механизатор энэ харюусалгатай хаһадаа һайн бэлэдхэлтэйгээр орожо, хабарайнгаа тарилгые богонихон болзорто дүүргэхын тула ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа шадаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Энэ ажахын тракторно-таряан ажалай хоёр бригада һаяхан түрүүшын зуугаад гектарта шэниисэ тариба. Банай Бурковыч Баянтуевай бригада 300 гектар хахалаа. Гэнжэтэ бүхы тракторнуудынь хоёр халаанда хүдэлгэгдэнэ.

Барханай таряашад үнгэрэгшэ жэлдэ гектар бүриһөө 17.6 центнер таряа хуряажа, бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илажа гараһан юм. Байгша ондо энээнһээ сага бэшэ ургаса хуряажа абаха зорилго урдаа табяад, ажаллана. Газар хахалалга дээрэ ажахын бэрхэ механизатор Кубулей Яковлев онсо шалгарна. Энэ нүхэрнай халаан бүриингөө даабарииe 120—130 процент дүүргэнэ.

Хабарай тарилгада хүдэлжэ байһан механизаторнуудта гол анхарал табигдана. Һайнаар түхеэрэгдэһэн полевой стануудтань баня, улаан булан түхеэрэгдэнхэй.

Таряашадай үргэһэ нойроо мартан ажаллаха хаһа түлэг эхилбэ. Хэлэһэн үгэеэ бодото хэрэгээр дүүргэхэ уряа доро Барханай таряашад ажаллана.

Манай корр.
Хурамхаанай аймаг.

ЭМХИТЭЙГЭЭР ЗАХАЛБА

Хэжэнгын совхозой механизаторнууд байгша онойнгоо хабарай тарилгые богонихон болзорто, агротехническэ заабариин ёһоор дүүргэжэ, ороһо таряанай һайн ургаса хуряажа абахын түлөө оролдожо байна.

Совхозой ахамад инженер-механик Дамба Очирович Гомбожаповтай уулзажа, хабарай тарилгада хэр бэлдэлгэтэй ороһон тушаа асуухадамнай, тэрэ манда иигэжэ мэдүүлбэ:

— Механизаторнууднай энэ харюусалгатай хаһадаа бүри эртэ намарһаа бэлэдхэл хэжэ захалдаг, энэ үдэрэй дүтэлхэ бүри хүлеэжэ ядадаг гээшэ. Бии байгаа оньһон түхеэрэлгэнүүдээ бүтээсэ ехэтэйгээр, хоёр халаанай туршада хүдэлгэхэ хэрэгтэ ажахымнай хүтэлбэрилэгшэд гол анхаралаа табижа шадаа. Хабарайнгаа тарилгые захалхын урда бүхы трактор болон бусад оньһон машинануудаа полевой стандаа абаашажа табиһан байнабди.

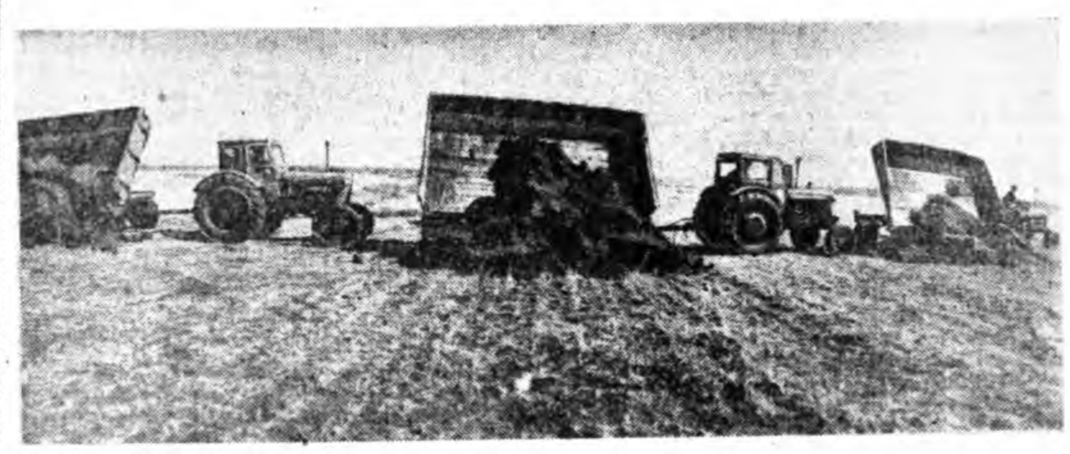
Ажахын полевой стануудаар ябажа харахада, хабарай тарилгада хүдэлхэ хүнүүдтэ анхаралаа табиһаниинь һайшаалтай. Механизаторнууд ажалайнгаа һүүлээр амарха, сүлөөтэй сагтаа хэрэгтэй газетэ, журнал уншаха арга боломжотой. Таряалан дээрэ хүдэлжэ байһан механизаторнууд сеялкэшэд халуун эдеэгээр хангагданхай.

Совхозой гурбан отделенидэ хабарай тарилга түлэг дундаа. Эртынгээ тарилгые һаядаа дүүргэхээр шиидэнхэй.

П. СОДБОЕВ.
Хэжэнгын аймаг.

МАРТ 15 — ГАЗАР ҺАЙЖАРУУЛХА ГАБШАГАЙ ХОЁР ҺАРА — МАЙ 15

ЗАЛУУШУУЛАЙ ЗВЕНОДО

Дүй дүршэлтэй, үнинэй механизатор Павел Иванович Сарпинай хүтэлбэрилдэг звено ажалаа үглөөнэй улаан наранаар эхилдэг заншалтай. Бригадиртайнь уулзажа, ажалаарнь һонирхоходомнай, тэрэ манда иигэжэ хэлэбэ:

— Габшагай хоёр һарын туршада манай звено 6 мянган тонно наг шэбхэ таряалан, сабшалан дээрэ гаргажа тарааха түсэбтэй юм. Манай мэдэлдэ МТЗ-50 түхэлэй 5, ДТ-75 түхэлэй шэбхэ ашаха түхеэрэлгэтэй 1 трактор бии. Механизаторнуудай диилэнхинь сэрэгэй алба дүүргэжэ ерэһэн залуушуул. Үгэеэ ойлголсоод, мэдээгүй юумыень зохидоор хэлэжэ үгэбэлшни, ехэ юумэ бүтээхэ зон.

Тус ажахын малай фермэнүүдээр ябаад, Сарпинай звено хүрэжэ ерэхэдэмнай, забһарлалгын үе боложо байба. Шэб шэнэхэн «МТЗ-50» тракторай дэргэдэ шинираг хүбүүд хүдэлмэри тухайгаа хүхюутэйгээр хөөрэлдэнэ.

— Витя, ши үсэгэлдэр хайшан гэбэш? Энээнһээ урда ходо түрүүлжэ гарагша һэмнайш. Хүн бүхэнэй иигэжэ хүдэлхэ болоо һаа, звеномнай хараалһанаа яашье дүүргэхэгүй бшуу даа, — гэжэ набтаршаг бэетэй хүбүүгээ Баир Цыбенов галхаана.

— Топливно насосни эбдэрээд, урагшаа ябаагүй ха юм. Энээнээ заһахын тула бүхэли үдэшэндөө носолдооб. Трактор, машинын электротүхеэрэлгын проводагай гэмтэһэн газарые олохонь бэрхэтэй гэжэ дүй дүршэлтэй трактористнууд хэлсэдэг ха юм. Бидэшни механизатор болоһоор тиимэшье үнинэй бэшэбди. Тиимэһээ аха нүхэдһөө һургаал абажа, техникээ һайн мэдэхэ зэргэтэйбди. Хабарай тарилгын үедэ топливной насосойнгоо жэгдэ бэшээр хүдэлөөд байбалнь, намдаа харуулаарайгты, аргыень олохобди даа, — гэжэ үнөөхи Виктор Попов нүхэдтөө хөөрэнэ.

Звеногой гэшүүн бухэн үдэрэй туршада арбан эрьесэ хэжэ, таряалан, сабшалан дээрэ 40 тонно наг шэбхэ гаргажа тарааха даабаритай юм. Механизатор Александр Стерликов, Баир Цыбенов гэгшэд үдэрэй туршада тус бүридөө 14—15 эрьесэ хэжэ, даабаряа холо үлүүлэн дүүргэжэ шадана.

Тус звено хараалһан ажалаа дүүргэһээр, хабарай тарилгада гараха юм. Энэ харюусалгатай хаһада Павел Иванович Сарпинай хүбүүд сеялкэ шэрэхэ юм.

Яруунын совхозой механизаторнууд түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлдэ урдаа табиһан зорилгоёо нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тула хабарайнгаа тарилгые бүхы заабариин ёһоор дүүргэхээр шиидэнхэй.

Д. ХУБИТУЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. П. И. Сарпинай звено фермэ шадархи участок дээрэ шэбхэ зөөжэ байна. 2. (Зүүн гарһаа) механизаторнууд Александр Стерликов, Геннадий Васильев, Баир Цыбенов гэгшэд забһарлалгын үедэ.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ВАГОНУУДАЙ ЭРЬЕСЫЕ ТҮРГЭДХЭНЭ

Загарайн аймагай таряа тушаажа абадаг пунктын коллектив вагонуудта түргэнөөр ашаа ашаалха, буулгахын тула ехэхэн хүсэ оролдолго гаргана. Шэнэ онол арга, оньһон техникэ хэрэглэжэ, эдэбхи ехэтэйгээр хүдэлнэ. Эдэнэр нёдондо жэлдэ вагонуудай миин байха сагые хороожо, ашаа тээхэ даабаряа үлүүлэн дүүргэһэн юм. Ажалай бүтээсые 13,9 процентээр дээшэлүүлжэ олзо оруулха даабари 9,6 процентээр үлүүлээ. Тиигэжэ Буряадай хилээмэнэй продуктнуудай үйлэдбэриин управлениин, профсоюзай обкомой дамжуулгын Улаан туг нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар абаа бэлэй.

Энэ түрүү коллектив юһэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн социалис уялга абаа һэн. Нэгэдэхи кварталайнгаа даабари болзорһоонь урид дүүргээ. Вагонуудай эрьесые улам һайжаруулжа, бага гаргашатайгаар ехэ ашаа шэрэдэг болоо.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

ХЭЛЭҺЭН ҮГЭНЬ БАТА

Ажахын дүй дүршэлтэй һаалишан Людмила Иринчеевна Мяханова өөрынгөө габшагай бэрхэ ажалаар аймаг соогоо мэдээжэ болонхой юм. Энэ нүхэрнай Посельскэ фермэдэ табадахи жэлээ һаалишанаар ажаллажа байбашье, хамта хүдэлдэг нүхэд соогоо нилээд хүндэтэй, шэлэһэн мэргэжэлээ жэнхэнэдгүй һайн мэдэхэ хүнүүдэй нэгэн гэжэ алдаршанхай.

«Байкал» үчхозой хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд үнеэдэй үүлтэр һайжаруулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ гол анхаралаа табидаг. Жэлэй ямаршье сагта үнеэн бүриһөө ехэ һү һаажа абахын тула нэн түрүүн үбһэ тэжээлэй найдамтай бааза бии болгохо хэрэгтэй ааб даа. Ажахын луговод, механизатор бүхэн өөрынгөө ажалда эзэн ёһоор хандажа, сабшалан, таряалангай гектар бүриһөө үбһэнэй, орооһо таряанай тогтууритай баян ургаса ямаршье уларилтай жэлдэ хуряажа абадаг болонхой. Олон луговод, таряашадай ашаар тус ажахын һаалишад болон малшад, харюусалгатай хаһа — үбэлжэлгэдөө хүсэд хүрэхэ тэжээлтэй ородог болонхой.

Посельскэ фермын һаамхай үнеэн бүридэ үдэрэй туршада 20 килограмм силос, 14 килограмм корнеплод, 2 килограмм һайхан үбһэн, 40—60 килограмм бурдууг абтаһан литр һүндэ 400 грамм талха таряанай зүйл үгтэдэг юм.

Эндэхи һаалишад мэргэжэлтэдэй табиһан рационой ёһоор үнеэдээ зүбөөр эдеэлүүлхэһээ гадна, тэдэнээ һайн байрада байлгажа, харууһалдаг заншалтай. Һая туғаллаһан үнеэдые зүбөөр эдеэлүүлэн һааха хэрэгтэ һаалишад гол анхаралаа табидаг.

Тус коллектив түхэреэн жэлэй туршада үнеэдээ үдэрэй гурба дахин һаадаг заншалтай юм.

Людмила Иринчеевна жэлэй туршада харууһалжа байһан үнеэн бүриһөө 4.600—4.700 килограмм һү һаажа абана. Дүй дүршэлтэй бэрхэ һаалишан мүнөөшье жэлдэ нёдондонойхиһоо дутуугүй һайнаар ажаллана.

Түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы дүрбэдэхи жэлэй нэгэдэхи кварталда нүхэр Мяханова үнеэн бүриһөө 1.024 килограмм һү һаажа, түрүү зэргэдэ гаралсаба. Хэлэһэн үгэеэ бодото хэрэгээр бэелүүлхын тула Людмила Иринчеевна үдэр бүри оролдосотойгоор ажаллажа байнхай.

С. ХАЛТУЕВ.

ҺҮ ҺААЛЯА ДЭЭШЭЛҮҮЛНЭ

Дээдэ-Тайлсын совхозой нэгэдэхи отделениин коллектив жэлһээ жэлдэ һү һааляа дээшэлүүлжэ ябадагаараа аймагай малшадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ түрүүлһээр. Эдэнэр байгша оной туршада үнеэн бүриһөө 2.000 килограмм һү һааха гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаһан юм.

Жэлэй эхинһээ тус коллектив оролдосо ехэтэйгээр ажаллажа, нэгэдэхи кварталай түсэбһөө гадуур хэдэн арбаад центнер һү гүрэндэ тушаагаад байна.

Һаалишадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ Клавдия Авдеева, Александра Князькина, Антонида Борисова, Татьяна Князева, Валентина Умарова гэгшэд түрүүлжэ эхилэнхэй.

Мүн Үдын совхоз һү һааха нэгэдэхи кварталайнгаа түсэб болзорһоонь урид дүүргэһэн. Һаалишадай дундаһаа Баянголой һаалиин гүртын коллектив түрүү һуури эзэлнэ. Һаалишад Д. Ринчинова, Е. Рассадина, П. Юдина А. Газисова, Г-Ж. Жимбеева гэгшэд үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 460—500 килограмм һү һааба.

Д. ДОРЖИЕВ.
Хориин аймаг.

...эд Т. Живков, С. Тодоров Москва ерэбэ

...и 8-да БКП-гэй ЦК-гай ...и секретарь, НРБ-...онэй Соведэй Ту...шэ Т. Живков, БКП-...К-гай Политбюрогой ..., НРБ-гэй Министр... Соведэй Түрүүлэгшэ ...ров хани ёһоной саг ... албан хэрэгээр ... ерэһэн байна.

...гэй ба СССР-эй гү...түүдаар шэмэглэгдэ...уковска аэродром дээ... тушаалта айлшадые ...эй ЦК-гай Генераль...етарь Л. И. Брежнев, ...эй ЦК-гай Политбюро... гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин. КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд Н. К. Байбаков, Б. П. Бугаев, К. В. Русаков, Н. Н. Родионов гэгшэд угтаа.

СССР-тэ байдаг НРБ-гэй элшэн сайд Д. Жулев болон посольствын дипломатическа хүдэлмэрилэгшэд угтагшадай дунда байлсаа.

(ТАСС).

...тинын правительственнэ делегаци бусаба

...тинын экономикын ... Х. Хельбард түрүү...ентинын республи...правительственнэ деле...айн 8-да Москваһаа ...

...циин хэһэн хэлсээ... үедэ совет-аргенти...харилсаа холбооной ...то асуудалнууд, тэ... худалдаа наймаанай-экономическа болон бусад һалбаринуудай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ, тэрэшэлэн худалдаа наймаанай-экономическа, эрдэм-техникын харилсаа холбоон тушаа совет-агрентинын холимол комисси байгуулха тухай протоколдо гар табигдаа.

(ТАСС).

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

ХАНИ ЁҺОНОЙ УУЛЗАЛГА

БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живков, БКП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, НРБ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ С. Тодоров майн 8-да Москвада хани ёһоной саг зуурын албан хэрэгээр байба. Энэ айлшалалгын үедэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин болон нүхэд Т. Живков, С. Тодоров гэгшэдэй хоорондо аха дүүгэй заншалта хани барисаанай, үнэн зүрхэнэй оршон байдалда хөөрэлдөөнүүд болоо.

КПСС ба БКП, СССР ба НРБ хоёрой хоорондохи али али талын ябуулганууды улам саашадань гүнзэгырүүлхэ гол шэглэлнүүдые совет, болгар хүтэлбэрилэгшэд хаража үзэһэн байна. Советскэ Союз ба Болгариин хоорондохи аха дүүгэй холбоо барисаанай аша үрэнь хэлбэришэгүйгөөр дээшэлнэ гэжэ ханамжатайгаар тэмдэглэгдээ.

Экономическа ажабайдалда, тодорхойлон хэлэбэл, үйлэдбэриин, мүн эрдэм-техникын талаар хамжан ажаллаха, тусхай мэргэжэлтэй болохо ябадалые улам түргэдхэхэ тушаа хоёр ороной харилсаа холбооной ерээдүйн асуудалнуудта совет болон болгар хүтэлбэрилэгшэд нилээд ехэ анхаралаа хандуулаа. Совет-болгар экономическа харилсаа холбоое хэлбэришэгүйгөөр гүнзэгырүүлхэ гээшэ социалис экономическа интеграциин комплексно программын зорилгонуудые шиидхэлгын таһаршагүй хубинь болохо юм гэжэ онсолон тэмдэглэгдээ.

Совет, болгар хүтэлбэрилэгшэд уласхоорондын тон шухала асуудалнуудаар һанамжаяа халан абалсаа. Тиихэдээ аюулгүй байдал ба харилсаа холбоон тушаа бүхы Европын зүблөөнэй түгэсхэлэй шатада бэлдэхэ зорилгонуудта онсо анхарал хандуулаа.

Варшавска договорто хабаатай гүрэнүүдэй Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй һая болоһон зүблөөнэй коммюнике соо хэлэгдэһэн хараа шугамууд болон һанамжа бодолнуудые бүхы Европын зүблөөнэй түгэсхэлэй документнүүдые бэлдэжэ байгшадай хамтын хүдэлмэриин амжалтатайгаар дүүрэхэ хэрэгтэ оруулагдаһан бүтэмжэтэй хубита гэжэ сэгнэдэг байһанаа хоёр тала сатадхаа. Энэ зүблөөнэй түгэсхэлэй шатые Финляндиин ниислэл хотодо үнгэргэхэ гэһэн Финляндиин оруулһан дурадхалые амаршалаад, тэдэнэр зүблөөнэй документнүүдые гүрэнүүдэй толгойлогшонортой хаража үзөөд, баталан абаа һаань, шухала байха һэн гэжэ найдажа байһанаа дахин мэдүүлээ. Европодохи политическэ уларилай саашадаа улам һайжарха ябадал энэ түби дээрэ бата бэхи эб найрамдал байгуулха хэрэгтэ Европын бүхы гүрэнүүдэй гаргаһан эдэбхитэй хүсэлэл оролдолгоһоо ехэнхидээ дулдыдаха байна.

Уласхоорондын байдал һайжаруулха хэрэгтэ түйлаггдаһан нилээд ехэ дэбжэлтэ хадаа социальна ондо ондоо байгуулалтада хабаатай гүрэнүүдэй һайн хүршэнэрэй ёһоор харилсахынь, бэе бэедээ аша туһатай харилсаа холбоо хүгжөөхынь тулада шэнэ арга боломжо нээжэ үгөө гэжэ совет ба болгар хүтэлбэрилэгшэд тэмдэглээ. Түгшүүрилтэ байдал һулаарүүлха гээшэ Европын арадуудай аша туһадашье, мүн бүгэдэ ниитын эб найрамдалай аша туһадашье харюусана гэжэ политическэ бодото байдал гэршэлэн харуулаа.

Зүбшэн хэлсэгдэһэн бүхы асуудалнуудаар хүсэд нэгэн адли хараа бодолтой байһыень совет, болгар хүтэлбэрилэгшэдэй эдэ хөөрэлдөөнүүд батадхан гэршэлһэн байна.

Энэ уулзалгада совет талаһаа — КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ Н. К. Байбаков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Л. В. Смирнов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша К. В. Русаков; болгар талаһаа — БКП-гэй ЦК-гай гэшүүн, БКП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретариин кабинедэй директор М. Балев, БКП-гэй ЦК-гай гэшүүн, СССР-тэ байдаг НРБ-гэй элшэн сайд Д. Жулев гэгшэд хабаадалсаһан байна.

БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живковэй, БКП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, НРБ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ С. Тодоровой хүндэлэлдэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюро сайлалга эмхидхээ.

* * *

Майн 8-да болгар айлшад эхэ ороноо бусаа.

НРБ-гэй ба СССР-эй гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн Внуковска аэродром дээрэ Т. Живковые, С. Тодоровые нүхэд Л. И. Брежнев, Н. В. Подгорный, А. Н. Косыгин, К. Ф. Катушев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд Н. К. Байбаков, Б. П. Бугаев, К. В. Русаков, Н. Н. Родионов гэгшэд үдэшэһэн байна.

СССР-тэ байдаг НРБ-гэй элшэн сайд Д. Жулев ба посольствын дипломатическа хүдэлмэрилэгшэд үдэшэгшэдэй дунда байлсаа.

(ТАСС).

ТҮРҮҮ ДҮЙ ДҮРШЭЛЭЙ ХУУДАhАН

ХОНИН БҮРИhӨӨ ХУРЬГА ТҮЛЖҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

Зэдын аймагай зуутан-хонишодой ажалай онол аргануud тухай

«Коммунизм» колхозой ахалагша хонишон, Социалис Ажалай Герой Гомбо-Сүрэн Цыремпилова.

Борьёогой совхозой суута хонишон Дмитрий Свистунов.

XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой залуу хонишон Нацак Санзуев.

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой хонишон Зинаида Цыденова.

Борьёогой совхозой ахалагша хонишон Балдан-Нима Гомбожапов.

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон Даша Балданов.

Борьёогой совхозой ахалагша хонишон Валерий Галсанов.

ЗАХАГҮЙ хабтайhан үргэн тала дайдатай Зэдэ нютагай суута хонишодой эршэтэ ажалаараа шэрээhэн ехэ амжалта, илалта тухай дуулаагүй хүн бүхы республика доторнай үгы ёhотой. Ушарынь хадаа hүүлэй жэлнүүдтэ 100 эхэ хонин бүриhөө 100, мүн дээшэшье хурьга түлжүүлжэ байhан хонишодой бригаданууд улам олошоржо, түрүү хонишодой дүршэл шадабари, онол аргануud хаа хаанагүй үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэ. Хараад үзэгты даа. **Хэрбээ 1970 ондо аймаг дотор зуутан-хонишодой тоо 48 байгаа haa, хойто жэлынь 63-да хүрөө юм. Тиихэдэ удаадахи — 1972 ондо 68 бригада байбал, байгша ондо аяар 99 болоо.**

Имэ ехэ илалта түйлахын тула эндэхи хонишод горитой бэлэдхэл хэжэ, түрүүшүүлэйнгээ дүршэл шадабарие даамайгаар нэбтэрүүлдэг заншалтай. Энэнь юун дээрэhээ элирнэб гэхэдэ, hүүлэй жэлнүүдтэ гансашье зуутан-хонишод олошороо бэшэ, мүн бүхы аймаг дотор хонидой түл хэзээ хэзээнэйхиhээ олоор абтадаг болоо. Жэшээлбэл, энэ ябажа байгаа табан жэлэй тодорхоилхы, дүрбэдэхи жэлдэ аймагай ажахынуудай хонишод бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоходоо бүхыдөө **130 мянган хурьга абажа түлжүүлхэ, 38,4 мянган центнер мяха, 11.990 центнер нооhо гүрэндэ тушааха дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялга абаа бэлэй. Тиин түл абалгын дүүрэнтэжэ захалхада аймагай хонишод 100 эхэ хонин бүриhөө дунда зэргээр 91,6 хурьга абаад, хараалhан зорилгоёо холо үлүүлэн дүүргээ.**

Тиихэдэ түрүү ажахынууд **— Борьёогой совхоз 100 эхэ хонин бүриhөө 116, Оёорой совхоз — 96, «Коммунизм» колхоз — 94 хурьга тэнжээжэ байна. Мүнөө аймаг дотор 100 эхэ хонин бүриhөө 90—99 хурьга түлжүүлhэн хонишодой 57 бригада хоёрдохи hуурида ябана. Харин 40 бригада 100 эхэ хонин бүриhөө 80—89 хурьга абанхай. Мүн 27 бригада 100 эхэ хонин бүриhөө 70—79 хурьга түлжүүлнэ** гэхэ гү, али хонидой түл абаха түсэб зорилгоёо бэелүүлэнгүй үлэшэдэг бригаданууд hүүлэй жэлнүүдтэ нигээд үсөөржэ байна. Тиимэhээ мүнөө аймагай хонишод ойрын жэлнүүдтэ эхэ хонин бүриhөө хурьга заабол түлжүүлхын тула бии байгаа арга, нөөсэнүүдээ зүбөөр хэрэглэхэ зорилготой урданай мэтэ горитой ажал ябуулна.

ТЭЭМЭНДЭ аймагай «Зэдын үнэн» газетын эмхидхэhэн «түхэреэн столдо» сугларагшад нютагай ба республикын хэблэлэй, радио болон телевидениин журналистнуудай, ажахынуудай мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэдэй табиhан асуудалда харюусахадаа гол түлэб өөрынгөө дүршэл, онол арга тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө hэн. Тусхайлан хэлэбэл, эгээл түрүүлэн үгэ хэлэhэн суута хонишон **Дмитрий Яковлевич Свистунов** гол түлэб нарай хурьгадаа, эхирнүүдээ яажа эдеэлүүлжэ, боргожуулдаг тухайгаа тогтон тайлбарилаа.

Борьёогой совхозой ахалагша хонишон үнгэрэгшэ жэлдэ **100 эхэ хонин бүриhөө 156 хурьга абаhан haa, байгша ондо 150-да хүргөөд байна.** Энэмнай тиимэшье хүнгэн хэрэг бэшэ. 100 эхэ хонин бүриhөө аяар эды олон хурьга абаха гээшэмнай имагтал хонидой олоороо эхирлэhэнhээ түйлагдаа. Эхын ганса хурьгадай ямаршье сагта боргожодог haa, эхирнүүдэй нэгэниинь заабол нүгөөдүүлhээ доройтошохоёо hанадаг. Энээнэй шалтаг гэхэдэ, эхирнүүд эхынгээ hүндэ сададаггүй байхаhаа гадна, бэеэр бага hэн тула үбhэ, талхандаашье түригдэшэнэ. Тиигэжэ hүүлэй hүүлдэ анхарангүй орхигдошоhон эхирнүүд улам муудажа, гарзалнашье гээшэ.

Энээнhээ hэргылхын тула Д. Свистуновой отарада ажалладаг хонишод эхирнүүдээ нарайhаань хойшо hайнаар, тусгаар харууhан дээрэ байлгадаг юм. Тиихэдээ нэн түрүүлэн эхир хурьгадаа эхэтэйнь хамта нүгөөдүүлhээ олон хоногто байлгана. **5—7 хоногой туршада эхэтэйгээ хамта байхадаа уураг, hүндөө hайса садахынь тула эхэ хонидтонь сэбэр үбhэ, талха тарянай зүйл үдэртэ гурба — дүрбэ дахин үгөөд, мүн эды зэргэ бүлеэбтэр уhаар ундалуулна. Удаань боргожожо захалхадань хурьгадтаа үнеэнэй hү бүлеэдхээд, үндэгэ нэмэжэ худхаад, угжадаг байна.**

Хоёрдохёор, эдэ томохонууд болоhон гэхэ гү, али эхэтэйгээ сүг байхаяа болиhон эхирнүүдээ бэе, тэнхээ тамираарнь илгажа, ондоо хаамагта оруулна. Иигэжэ харууhалхада абтаhан хурьгадай эхирнүүд гэлтэгүй жэгдэ боргожоно гэбэ.

Үнгэрэгшэ намар ахалагша хонишон, Социалис Ажалай Герой **Г. Л. Рабдаев** аймагайнгаа газетын хуудаhанда нэгэ томохон статья тунхаглуулхадаа, **залуу хонишодые шефтээ абажа, заабол зуутанай зэргэдэ гаргахыень ажахынуудай бүхы хонишодые уряалhан юм.** Энэ үүсхэлынь бултанда hайшаагдажа, хаа хаанагүй дэмжэгдээ бэлэй. Иимэ үүсхэл анха түрүүн гаргахадаа ямар зорилготой байhан тухайгаа Гасарун Лубсанович иигэжэ тайлбарилна:

— **Шефскэ туhаламжа хадаа ахалагша хонишон бүхэнэй харюусалга,** үүргыень дээшэлүүлхэ ёhотой. Хэрбээ урдандаа хонишод гансал харууhалжа байhан hүрэгөө hайнаар ондо оруулжа, олон хурьга абадаг haa, мүнөө шефтээ абаhан отарынгаа хонишодой эхэ хонин бүриhөө хурьга түлжүүлхын түлөө оролдохо болоно бшуу. Тиигээд ерэхэлээрээ хонишод гансал өөр тухайгаа бэшэ, харин бүхы ажахынгаа хонишодой бригада тухай hаналаа табижа, түсэбэй дүүргэлтэдэ горитой хубитаяа заабол оруулха байна гэшэ. **Би энэ үүсхэл гаргахадаа хүршэ отарада ажалладаг ахалагша хонишон Глеб Шишмарёв, дүтынгөө ажахын — XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой залуу хонишодой нэгэн Нацак Санзуев гэгшэдэй даадаг отарануудые шефтээ абаа hэм.** Хонишодой дундахи шефскэ туhаламжа гээшэмнай хүршэ отарынгаа ажалыень бүтээлсэхэ, хамhалсаха гү, али үбhэ тэжээлэйнь дуталдаа haa, өөрынгөө хубиhаа хубаалдаха гэhэн удхатай бэшэ юм. Харин саг дарыдань — **түл абалгын эхилхэhээ урдахана, эхилээдшье байхадань ерэжэ, байра байдалыень, хонидойнь хүшэ тамирые наринаар хинан шалгаад, элирүүлэгдэhэн дутагдалыень тэрэ дары усадхаха хэмжээнүүдые хараалдаг байна. Гадна саашадаа ажалаа ямараар эмхидхэхэ, бии байгаа тэжээлээ хэды шэнээнээр гаргашалха тухай туhатай зүбшэл үгтэдэг.** Жэшээлбэл, би шефтээ абаhан хоёр хүбүүдэй отарада ошоходоо эхэ хонидоо ямараар хооллуулха тухайнь, мүн түл абалгада яажа бэлдэхэ ба нарай хурьгадтаа ямар үбhэ тэжээлээ нөөсэлхэ тухайнь нухэдэй ёhoop заабарилжа үгөө hэм. Абаhаар ябажа харахадам, зарим тэды дутагдалнууд байгаал юм бээз, теэд тэрэ дороо усадхагдаа бэлэй. **Иимэрхүү хүмүүжүүлгын, дүршэл шадабарида hургалгын хүдэлмэри hайнаар ябуулhанаймнай ашаар гансашье минии хоёр хүбүүд бэшэ, мүн олохон залуу хонишод эхэ хонин бүриhөө хурьга абажа, зуутанай зэргэдэ жагсаха эрхэтэй болоо.**

Энээнhээ гадна үнгэрэгшэ намарhаа түл абалгын эхилтэр Оёорой совхозой, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой хонишодой хамтын суглаанда хабаадалсахадаа, түрүүшүүлые урмашуулгын гурим, ажалай эмхидхэл, мүрысөөнэй ябаса тухай hонирхожо, өөрынгөө hанамжа хэлээ hэм. Тиихэдэ залуу хонишодой зүблөөн дээрэ мүн [illegible]лэ дүй дүршэлөө тайлбарилаа бэлэйб. Иимэрхүү зүбшэл заабари үгэжэ, дүршэл, онол аргануудаа улам үргэнөөр мэдэлсэжэ, ажалдаа нэбтэрүүлжэ байхадамнай ямар туhатай гээшэб, — гэжэ суута хонишон Г. Рабдаев тодорхойгоор хэлээ.

ЗУУН эхэ хонин бүриhөө 100, мүн дээшэшье хурьга абаха хэрэгтэ гансашье дүршэл, онол шадабари туhалдаг бэшэ, мүн шэнээр эмхидхэhэн отарануудаа оролдосотой бэрхэ хүндэ даалгаха гээшэ шухала. Ажахы дотороо эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ямараар ябуулдаг тухайгаа Ленинэй ордento Борьёогой совхозой директор **Б. П. Хомутов** дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ, олон асуудалда харюусаа.

Борьёогой совхоз hүүлэй дүрбэн жэлэй туршада дунда зэргээр эхэ хонин бүриhөө хурьга түлжүүлжэ, гансашье аймагтаа бэшэ, мүн республика соогоо суута гаранхай. Тиимэhээ хэн нэгэ хонишоной 100 эхэ хонин бүриhөө 100 хурьга түлжүүлхэ ушар юрынхидэл адляар тоологдодог болоо. Ушар имэhээ hүүлэй жэлнүүдтэ ажахын хонишодой олохон бригаданууд— **Социалис Ажалай Герой Г. Л. Рабдаев, Д. Я. Свистунов, Б-Н. Гомбожапов, В. Базаров, Т. Чупышева гэгшэд 100 эхэ хонин бүриhөө 100 бэшэ, харин 135—150 хурьга абажа түлжүүлнэ бшуу. Мүнөөшье жэлдэ совхозой бүхы 25 отарын 24-ниинь зуутанай зэргэдэ оронхой.**

— Ажахыгаараа иимэ амжалта түйлаха гээшэ тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ. Энээнэй түлөө манай хонишод, мэргэжэлтэд горитой хүдэлмэри ябуулаа. Нэн түрүүлэн шэнээр эмхидхэгдэhэн эхэ хонидой отара даажа абаhан залуу хонишодоо эртээнhээ hурган бэлдэнэбди. Удаань дирекциин заседани дээрэ баталаад, хонишодой зэргэдэ оруулагдана. Бүхы ажалнай энээгээр дүүрэдэг бэшэ юм. Тэдэ хонишодойнгоо ажал хэрэгэй урагшатай ябахын тула hара бүри шалгалта эмхидхэгдэнэ. Энэ комиссида мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэдhээ гадна, ахалагша хонишод заабол оролсодог. Ушар имэhээ үдэр бүхэндэ ябаhан мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэдэй элирүүлэгдэhэн дутагдалаар шүүмжэлэл хэхэдэ, хонишод ехэтэ анхардагшьегүй заншалтай. **Юуб гэхэдэ, хүн бүхэн ноёдой заабарида дадашанхай, хэрэгсээнэшьегүй бшуу. Тиимэhээ ахалагша хонишод комиссида оролсоод ябахадаа, хонишодтойгоо анда нүхэд ёhoop хөөрэлдэжэ, заабол үгэеэ ойлголсодог гэхэ гү, али хоорондоо бэе бэеэ хүндэлэлсэдэг, заабари бүхэниинь анхаржа зүбшөөдэг байна.**

Отарануудаа эмхидхэн байгуулхадаа бүхы хэрэгтэй зэр зэмсэгүүдынь урид бэлдэгдэдэг. Тэрэгүй haa, шэнээр ороhон хонишоноо гомодхоожошье болохо бшуубди. Түл абалгын, үбэлжэлгын эхилхэhээ урда тээ нэгэ-хоёр дахин тусхай комисси шалгаад, дутагдалыень усадхадаг заншалтай. Тиихэдэ намартаа отара бүхэнэй үбhэ тэжээл үбэлдөө хүсэд хүрэхөөр зөөгдэжэ, газаань оруулагдана.

Саашань хонишодой дундахи социалис мүрысөөн тухай хэлэхэ болоо haa, энэмнай яhала hайнаар эмхидхэгдэнхэй. Мүрысэжэ байhан хонишодой бригаданууд намарhaa ерэхэ жэлэй намар болотор таhалгаряагүй хоорондоо ябалсажа шалгалсана. Үбэлжэлгын, түл абалгын үедэ энэ тэмсэлынь ниилээд шангададаг. Мүн искусственна аргаар урэжүүлхэ хаhадань мүрысэгшэ отарынь хонишон заабол ерэжэ, энэ хаhаяа яагаад үнгэргэхэ тухайгаа тодорхойлон хэлсэнэ. Урмашуулгын талаhаа абабал, түрүү бригаданууд [illegible] мүнгэн шангаар, түлөөhэгүй путёвкоор шагналдаг. **Урдандаа ушарhан дутагдалаа мүрысөөнэй дүнгэй сологдохдо хэлсэдэг байhан haa, мүнөө тэрэ шалгалсаха үедөө зүбшэлсэжэ усадхана. Энэ ямар удхатайб гэхэдэ, хонишоднай гансашье бэе бэеэ ахилсахые оролдоно бэшэ, мүн хоюулан түрүү зэргэдэ гараhанай удаа үшөө ехэ амжалта түйлахаар эрмэлзэнэ гээшэ,** — гэжэ совхозой директор Б. П. Хомутов асуудалнуудта харюусахадаа хэлээ.

ХОНИН бүриhөө хурьга абадаг амжалтын үшөө нэгэ нюуса юуб гэхэдэ, эхэ хонидоо искусственна аргаар урэжүүлхэhээ урда hайса таргалуулха шухала гээд «Коммунизм» колхозой ахалагша хонишон, Социалис Ажалай Герой **Г-Ц. Г. Цыремпилова** тэмдэглээ. Юhэдэхи табан жэлэйнгээ түсэб сүм дүүргэhэн энэ нүхэрнай бэлшээриин үедэ hүрэг хонидоо яажа манадаг, таргалуулдаг ба искусственна аргаар урэжүүлгэдэ бэлдэдэг тухайгаа өөрынгөө дүй дүршэл дэлгэхэдээ иигэжэ онсолон тэмдэглээ:

— Тарган хонид хэзээдэшье олоороо ототой боложо, урэжүүлгэшье удаан саг соо унжагайрдаггүй гээшэ. Теэд би юун тухай хэлэхэмниб гэхэдэ, хонидоо таргалуулхын тула хурьгадаа эхэhээнь эртэ hалгааха шухала. Тэрэгүйдэ эхэ хонид зунай үедэ хүсэд таргалжа үрдинэгүй. Зарим хонишод зунай аяма халуунда хонид таргалдаггүй, намарай hэрюундэ эртэ үглөөнhөө үдэшын харанхы болотор hайса манажа таргалуулбал, зунайхиhаа hураггүй хүшэлдэг гэжэ хэлэдэг. Энээниие би зүбшөөхэгүйл байнаб. Юуб гэхэдэ, намартаа таргалhан хонид үбэлэй хүйтэндэ түргэн даагдажа, зунай сагта хүшэлhэнhөө бэень хэзээдэшье hула байдаг. Ушар имэhээ, **зунай бэлшээриин үедэ ногоондо таргалхадаа хонид гансашье өөхэжэдэг бэшэ, мүн мяхажадаг гээшэ аабза. Тиимэhээл үбэлэй үедэ даагдадаггүй, дундуурхан гаралсана бшуу. Харин намар, тариянай узуур дээрэ манагдаhан хонин мяхажажашье үрдингүй, түргэн өөхэжэнэ ха. Ганса өөхэлhэн хонимнай үбэлэй шанга хүйтэндэ садатараа hайн тэжээлээр хооллуулаагүйдэ тэмээнэй бүхэндэл гэхэ гү, али түргэн даагдажа, турашана.** Энэ зэргэсүүлгые хонишон бүхэн мэдэнэл ёhотой гэжэ hананаб.

Зунай халуунда hүрэг хонидоо hайса таргалуулхын тула эртүүр бэлшээридэ гаргажа манаха хэрэгтэй. Манай отарада ажалладаг хонишод хонидоо үглөөгүүр — наранай гарахаhаа урдахана бэлшээридэнь абаашана. Тиигээд **халуунай болотор hайса манаад, хургажа захалхадань, хүйтэн уhатай булагай гү, али худагай уhанда дүтэлүүлжэ ундалуулнабди. Юундэ тиимэ шүдэ ташама уhаар уhалнабибди гэхэдэ, хонид иимэ унда абахадаа дотороо hэрюусэдэг, ойро тойроноо бэлшэдэгшье байна.** Хэрбээ голой бүлеэбтэр болоhон уhаар ундалуулагдаhан хонид досооhоо hэрюусээгүй хадаа ундаа харяагаад лэ, хургаhан зандаа үдэшэ болотор обоорожо хэбтэдэг юм. Тиимэhээ мүнөө отара бүхэндэ худаг малтаха шухала болоо гэжэ бодомжолноб.

Саашань үдэрэй халуунда амарhан хонидоо үшөө дахин уhалаад, бэлшээридэнь туужа, үдэшын харанхы болотор мананабди. Иигэжэ зунэй бэлшээриин үедэ hайнаар бэлшээхэдэ, hүрэг хонинай хүсэд таргална. Намартаа искусственна аргаар урэжүүлхэ хаhын ойртоходо, hайса хүшэлhэн хонид тарянай, зелёнкын узуур дээрэ адуулагдажа, бүри таргалуулагдана. Тиигэжэ жэгдэ хүшэлжэ таргалhан хониднай олоороо ототой боложо, урэжүүлгымнай хүдэлмэри үни удаан унжагайралтагүй дүүрэнэ гэшэ, — гэжэ Гомбо-Сүрэн Гончиковна гобшохоноор хэлээ, hанаhан бодолоо дэлгээ.

Эхэ хонидоо түргэн болзорто искусственна аргаар урэжүүлжэ, түл абалгаа унжагайруулхагүйн тула эндэхи нютагай хонишод отарануудай дэргэдэ зелёнко таридаг заншалтай. Юуб гэхэдэ, **энэ зелёнко дээрээ бэлшэhэн хонидынь зунайхиhаа бүри таргалжа, элдэб хэрэгтэй бодосуудаар хүсэд хангагдажа, олоороо ототой болодог байна. Гадна зунай үедэ хүсэд хүшэлжэ үрдеэгүй зарим хонидынь зелёнкын узуур дээрэ бэлшэхэдээ hайжардаг юм.** Тиигэжэл намартаа бүхы хонидынь жэгдэ тобиржоно.

Энэ дүй дүршэл тухай Оёорой совхозой отделениин эрхилэгшэ **Д. В. Федотов** дэлгэрэнгы үгэ хэлэхэдээ, отаранууддай дэргэдэ зелёнко тарихада ямар ашагтай байhан тухай тогтоо.

— Отарануудай дэргэдэ зелёнко тарижа, ороондо ороххо хонидоо бэлшээхэ арга манайл нютагhаа эхитэйнь мэдээжэ. Энээнэй hайн талыень туршалга хэжэ, адаглан харагшад hайн мэдэнэ ёhотой. Анха түрүүн хонидоо урэжүүлгын эхилхэhээ урда тарянай hүүрида бэлшээдэг hэмди. Эртүүрхэн абаашагдажа манагдаhан отарын хонид олоороо эхирлэдэг байhаниинь элиржэ, иимэ арга хэрэглэхэ хэрэгтэймнай эхи табяа юм. **Мүнөө отделениимнай хонишодой бригаданууд бүхыдөө дунда зэргээр эхэ хонин бүриhөө хурьга түлжүүлжэ байна. Энэ илалтын зарим хуби дурсагдаhан арга хэрэглэhэнhээмнай түйлагдаа** гэхэ байнаб. Урдандаа зелёнко таридагшье haa, хорёолдоггүй байгаабди. Мүнөө хонишоднай отарынгаа дэргэдэхи тарилга өөhэдөө шахуу хорёолно. Энэншье зүбтэй. Юуб гэхэдэ, урэжүүлгэмнай оройшог эхилжэ, үнөөхи зелёнкомнай ондоо талын малда эдюулжэ, гэшхүүлхэ болоно.

Зелёнко тарилгада hайн жэгдэ бэлшээри үгтэдэггүй, харин нэгэн гэбэл, hөөг бургааhанда дарагдаhан гү, али дошо болдоггүй газар элдүүрилэгдэнэ. Зелёнкоёо бидэ ажахынгаа тарилгын дүүрэhэнэй hүүлээр таринабди. Хэрбээ үргасын hайнаар гараhан байгаа haань, хонишод өөhэдынгөө хүсөөр хуряажа абаад, узуур дээрэнь хонидоо бэлшээдэг.

ҮБЭЛЖЭЛГЫН үедэ үбhэ, hолоомо, зелёнко болон талха тарянайнгаа зүйл гамтайгаар, ашагтайгаар гаргашалаагүй haa,биратай амжалта түйлагдахагүйнь мэдээжэ. Тиимэhээ Торхин совхоз хэдэн жэлэй саада тээ хонидойнгоо отаранудта тэжээлыень бутарган жэжэлээд, талха тарянай зүйлтэй холижо үгэдэг болоhон юм. Энээн тухай үнинэй хонишон **Р. С. Абдульзянов** хэлээ. **Дурсагдагша ажахын хонишод бүхы тэжээлээ заабол жэжэлжэ тээрмэдээд, хонидтоо эдюулдэг юм. Тиихэдэнь тэжээлынь гамтайгаар гаргашалагдахаhаа гадна, нилээд ашагтайгаар, хог, үлөөдэhэгүйгөөр эдигдэнэ.**

Гэхэтэй хамта тэжээлээ үйрүүлэн бэлдэхэhээ гадна, хонидтоо эдюулхэдээ, таряа талханайнь зүйлые амаралагүй. Жэшээлбэл, үбэлэй эхеэр хонин бүриндэ үдэртэ 200 грамм таряа үгэдэг haa, хурьгалха дүтэлхэдэнь хоёр дахин ехэ болгоод, бутаргаджа жэжэлэгдэhэн тэжээлтэйнь хүүрайгаар холижо эдюулнэ.

Мүнөө үедэ эрдэм техникын хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байгаа сагта хүдөө ажахын олохон hалбаринууд хүсэд оньhожоруулагдажа, улам томодхогдожо байна гэшэ. Тэд hаалишадай, тарашадай, малшадай, гахайшадай, шубуушадай ажалай түдэг дундаа оньhожоруулагдажа байхада хонин ажалай мүнөө хүртэрөө иимэ юумэн хүргэгдөөгүй байна гэжэ хонишон бүхэн хэлсэдэг гэшэ. Үнэн дээрээ, энэ түрүү хонишод нютагаймнай механизаторнуудай туhаламжаар ажалаа оньhожоруулха байна. Жэшээлбэл, «Октябрьскай» совхозой хонишон **Н. С. Лубсанова** хонидой байра соо бүлеэбтэр уhанай угтэхэ түхеэрэлгэ тушаа тогтон хэлээ. Мүнөө энэ ажахын 8 отара иимэ түхеэрэлгээр хангагданхай.

Гол түлэб түл абалгын үедэ хурьгалhан хонидоо, хурьгадаа уhалха гэшэ түбэгтэйхэн хэрэг. Ехэ амhарта боошхо соо уhа хэжэ халааhанай удаа, тэрэнээ хүнэгөөр удхажа, хаамагуудта абаашаханшье хүшэр, ехэ саг хэрэгтэй ааб даа. **Мүнөө эндэ газааhаа асарагдаhан уhаниинь тусгаар хоолойгоор байра соохи боошхо соо эюулэгдэжэ, тэндээ бүлеэдхэгдээд, байрын хоёр талаар татагдаhан түмэр сорогоор хони, хурьгадта сүхэ үгтэнэ.** Тиихэдээ түл абалгын үедэ хонишод, хурьгашадай ажал нилээд хүнгэлэгдэнэ гээшэ.

Залуу хонишодто шефскэ туhаламжа узуулхэ үүсхэл гаргаhан Рабдаевай дүршэл тухай урда хэлэгдээ hэн бээз. Тэд мүнөө тэрэнэй hурагша болохо **Нацак Санзуев** энэ туhаламжын али зэргын туhатай байhаниие батадхан хэлээд, аймагайнгаа ахалагша түрүү хонишодые энэ үүсхэл бүрин дэмжэхыень уряалаа.

— Аха хүнэй нүхэр ёhoop хэлэhэн заабари хододоо hургаал болодог. Гасарун Рабдаев түл абалгымнай үедэ ерээд ошоходоо заабол дутагдалыемнай элирүүлээд, хэлээд, заагаад ошогшо hэн. Хүршэ ажахымнай хонишоной иигэжэ оролдожо байхыень хараhан манайшье хонишод түд бүрээ хоёр-гурбан отара шефтээ абаа hэн. Энээнэйнь ашаар, нёдондо колхоздомнай оройдоол ганса зуутан бии байhан haa, мүнөө аяар долоо болоод байнхай. Энэ яhала hайн даа. Үшөө дахин Гасарун Лубсановичта hайнние хүсэнэб, — гээд Нацак Санзуев тобшохоноор хэлээ.

ЭНЭ уулзалгада Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон **Т-С. Аюров**, «Коммунизм» колхозой хонишон **Х. Дымбрылов**, Борьёогой совхозой зоотехник-селекционер нүхэр **Цыренов**, хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат **Р. П. Пилданов**, хүдөө ажахын министрэй орлогшо **И. А. Соколов**, КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь **С. Б. Жаргалов** гэгшэд дэлгэрэнгы үгэ хэлэhэн байна.

Бухыдэнь абажа харахада, hүүлэй жэлнүүдтэ Зэдын хонишод горитой амжалта түйлажа, яhала дүй дүршэлтэйшье болоо гээшэ. Тэд хэhэн ажалаа гансашье хэмжээгээрээ бэшэ, харин шанарыень харалсаха зэргэтэйбди. Юуб гэхэдэ, **абтаhан хурьгад эхэhээ hалгаагдахадаа, заабол 25 килограммhаа бага бэшэ шэгнүүртэй байха зэргэтэй.** Үнэн дээрээ энэнь хэр бэелүүлэгдэнэб гэбэл, жэгдэ бэшэ байhаар. Ушарынь хадаа зарим хонишод хэды олон хурьга абабашье, тэдэнээ томо болгожо, тус бүринь шэгнүүрые 25 килограммда хүргэхые оролдоногүй. Энээнhээ боложо, бэеэр бага хурьгадынь эхэhээ hалгаагдахадаа, бүри доройтожо, hүүлэй hүүлдэ эхэ хонин болохоодоошье, ашаг шэмэгүй байдаг.

Хурьгадые нарайhаань хойшо hайнаар шэмэтэ тэжээл дээрэ хооллуулаад байбал, тус бүринь шэгнүүр сүүдхын 200—250 граммаар нэмэдэг гээшэ. Энээхэн үедэнь hайса оролдоогүй haa, хойшодоо эхэhээ hалгаагдаад байхадань, томо болгохо гэжэ хэдышье оролдобол туhа болохогүйнь мэдээжэ. Тиимэhээ мүнөө хонишон бүхэн энээнние хараадаа абажа, абтаhан хурьгадаа гараа гайгүй түлжүүлхын түлөө бэшэ мүн жэгдэ томо болгон тобиржуулхын түлөө эрмэлзэхэ ёhотой гэжэ энэ уулзалгын дүн харуулаа.

Түхэрэн столой дэргэдэ болоhон зуутан-хонишодой уулзалга дээрэ аймагай бүхы хонишодто хандаhан хадалга-бэшэг баталагдан абтагдаба. Иигэжэ Зэдын хонишодой заншалта уулзалга дүй дүршэлэй, шэнэ түрүү онол аргын hургуули боложо үнгэргэгдэhэн байна.

Вл. ЖИГЖИТОВ,
манай корр.
В. МАТВИЕВСКИЙН
фотонууд.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Борьёогой совхозой ахалагша хонишон, Социалис Ажалай Герой Г. Л. Рабдаев.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Зэдын үнэн» газетын түхэреэн столдо сугларhан хонишод.

УРАН ЗОХЁОЛШО БА ҮЕ САГ

[illegible]дэ хоноод республикы[illegible] уран зохёолшодой ээл[illegible] долоодохи съезд нээг[illegible]. Энэмнай Буряадай [illegible] зохёолшодой эмхиин [illegible]далай ехэхэн үйлэ [illegible] болоно. Зургаа дугаар [illegible] хойшо үнгэрһэн [illegible]да манай уран зо[illegible]шод юу хээб, ямар зо[illegible]нуудые бэшээб, уран [illegible] хэр хүгжөөб гэһэн [illegible]далнууд энэ хуралдаан [illegible] үргэнөөр зүбшэн хэл[illegible]хань.

[illegible]эрһэн үедэ манай уран [illegible]шод нилээд олон зо[illegible]нуудые бүтээгээ. Илан[illegible] прозаигууд ехэл ам[illegible]тай байба. Шэнэ ро[illegible]уд, повестьнууд хэблэг[illegible]гараа. Тэдэнэй темэнүү[illegible] олон янзын, мүнөөнэй [illegible]йдал эли тодоор ха[illegible]н байха юм.

[illegible]аяхан Москвагай «Друж[illegible]народов» журналда уран [illegible]олшо Ц. Жимбиевэй [illegible] могой жэл» гэһэн ро[illegible] толилогдобо. Энэ зохёо[illegible] Н. Асмолова В. Тенд[illegible] хоёр оршуулаа. Тии[illegible] энэ роман һаяхан «Со[illegible]кий писатель» хэблэлээр [illegible] болгогдон гаргагдаба. [illegible]роман уран зохёолшын [illegible] амжалта мүн. Ц. Жим[illegible] «Талын харгынууд» [illegible] түрүүшын роман үндэ[illegible] сэгнэгдээ һэн. Хоёрдо [illegible]романаа Ц. Жимбиев бэ[illegible]ээ, алишье талаараа [illegible] ехэ шадабаритай бо[illegible]оо, ажабайдалда боло[illegible]йдаг үйлэ ушарнуудые [illegible]ор харадаг байһанаа [illegible] харуулаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ буряад нютагта эрэлхэгээр ажаллажа байһан хүнүүд тухай «Гал могой жэл» гэжэ романиинь хөөрэнэ. Энэ зохёолой темэ шэнэ бэшэ. Тиибэшье һаань, автор уран аргаар зохёолоо һонирхолтой болгожо, уншагшадта һайн бэлэг бариба.

Уран зохёолшо Владимир Корнаковой номуудые уншагшад һайн мэдэхэ. Тэрэнэй «Зайгуул баабгай» гэжэ шэнэ повесть «Сибирские огни» журналда 1972 ондо толилогдоо һэн. Ангуушан үбгэн, тэрэнэй аша хүбүүн Ильягай хуби заяан тухай энэ зохёол соо һонирхон уншамаар. Бухы наһаяа хүбшэ тайга соо үнгэргэһэн үбгэн ангуушанай хуби заяан ехэл һонирхолтой. Энэ үбгэн хүн зонһоо холо, ой хүбшын оёорто наһа барана. Харин тэрээнэй аша Илья хүбүүн тад ондоо. Тэрэ хүн зоной аша түһын түлөө оролдоно. Уран зохёолшо энэ повесть соогоо хоёр ондоо үеын хүнүүдэй хоорондохи арсалдаан тухай шадамараар хөөрэнэ. Үбгэн ангуушан үхэхэ дээрээ ашагта малтамалай хэбтэшын газарые аша хүбүүндээ харуулжа үгэнэ. Тиигэжэ үбгэн ангуушан өөрынгөө бухы наһанай хэрэгые Илья хүбүүндээ дамжуулна бшуу.

«Зайгуул баабгай» гэжэ повесть хадаа хүнэй ажабайдал тухай, тэрэнэй хэрэгүүд, бодолнууд тухай хөөрэһэн бэлигтэй зохёол болоно.

Би эндэ дээрэ дурдагдаһан хоёр зохёол тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэхые һэдэбэб. Юуб гэхэдэ, манай уран зохёолшод олон янзын темэнүүдтэ зохёолнуудаа зорюулжа, ажабайдалые үргэнөөр харуулхые оролдодог болоһониинь эндэ элирнэ бшуу.

Һүүлэй жэлнүүдэй прозын ехээр хүгжэһые, уран зохёолшодоймнай шадабариин нилээд ургаһые эдэ хоёр зохёолой жэшээ дээрэ хаража болоно.

Нилээд һонирхолтой номууд һүүлэй жэлнүүдтэ хэблэгдэн гараа. Жэшээлхэдэ, Ц. Галановай «Рыгзема», С. Цырендоржиевай «Хүлгөөтэ һүни» гэһэн повестьнууд, Д. Эрдынеевэй «Хүлэг инсагаална» гэһэн роман болон бусад зохёолнуудые эндэ дурдажа болоно.

Хүдэлмэришэн анги тухай зохёолнуудые манай уран зохёолшод һүүлэй үедэ олоор бүтээжэ байна. Жэшээлхэдэ, уран зохёолшо К. Балков ой модоной промышленностиин хүдэлмэришэд тухай шэнэ роман бэшэжэ, номой хэблэлээр гаргуулаа. Тиихэдэ уран зохёолшо В. Сергеевэй «Үүлэнэй саана — һара» гэһэн роман барилгашадта зорюулагдана.

Манай уран зохёолшод хүдөө нютагай баатар хүнүүд тухай баримтата зохёолнуудые бэшэдэг болонхой. Жэшээлхэдэ, сагһаа урид наһа бараһан поэт Д. Улзытуев 1971 ондо Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой хонишод тухай поэмэ-репортаж бэшээ һэн. «Бүрэн Хаанай хормойдо» гэһэн энэ зохёолынь үндэр сэгнэлтэдэ хүртэнхэй. Тиихэдэ поэтесса Ц-Д. Дондокова Хориин аймагай суута хонишон Зоя Жамсаранова тухай поэмэ бэшээ һэн. Буряад арадай уран зохёолшо А. Бальбуров түрэл республикынгаа хүгжэлтэ, ажабайдал тухай «Арбан хоёр һара» гэһэн баримтата түүжэ бэшэжэ дүүргээ. Энэнь 1973 ондо Байгал журналда толилогдоо.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай поэдүүд нилээд олон зохёолнуудые бүтээжэ, уран шүлэгэй хэлэн дээрэ үе саг тухайгаа уран гоёор хөөрэһэн байна. Жэшээлхэдэ, дэлхэйн ажалшан арадай агуу багша Владимир Ильич Лениндэ зорюулагдаһан хэдэн поэмэ бэшэгдээ. Нэрлэбэл, Н. Дамдиновай «Минии багша Ленин», Д. Жалсараевай «Баатар тухай домог» гэһэн поэмэнүүд болоно. Эдэ хоёр зохёол үндэр сэгнэлтэ абажа, республиканска шанда хүртөө.

Республикымнай поэдүүдэй номууд олон хэлэн дээрэ хэблэгдэн гарана. Жэшээлхэдэ, нёдондо жэл поэт Д. Жалсараевай ном Алма-Ата хотодо казах хэлэн дээрэ хэблэгдэн гараа һэн. Тиихэдэ буряад арадай поэт Н. Дамдинов үнгэрэгшэ жэлдэ «Огонёк» журналай шанда хүртэһэн байна.

Буряад поэдүүдэй шүлэгүүдэй ном Новосибирск хотодо 1973 ондо хэблэгдэн гараа. Тиихэдэ Москвагай номой хэблэлнүүдтэ манай поэдүүдэй номууд гарана. Жэшээлхэдэ, М. Самбуевай «Доржи таабай», А. Бадаевай «Үе сагнай нимэ гээшэ гү?» гэһэн номуудые уншагшад баяртайгаар угтаба. Бүри һаяхан поэт А. Бадаевай «Июлиин аянга» гэһэн шүлэгүүдэй ном «Советский писатель» хэблэлээр гаргагдаба.

Богонёор хэлэхэдэ, манай поэдүүд ехэ урагшатайгаар хүдэлжэ байна. Ц. Галсанов, Ц-Д. Дондокова, С. Ангабаев, В. Петонов, Ч. Цыдендамбаев, Д. Хилтухин болон бусад нилээд олон шэнэ шүлэг, поэмэнүүдые һүүлэй үедэ бэшэнхэй. Поэт бүхэн өөрын онсо хоолойгоор үе саг тухайгаа дуулажа, буряад уран зохёолой хүгжэлтэдэ өөһэдынгөө хубитые оруулна.

Энэнэй урдахи съезд дээрэ драматурги тухай ехэ хөөрэлдөөн болоо һэн. Үнэхөөрөөшье, манай драматургнууд зүжэгүүдые үсөөнөөр бэшэдэг байгаа. Мүнөө энэ байдал тад ондоо болонхой. Н. Балданогой «Губиин нашан», Ц. Шагжинай «Тангариг» гэһэн зүжэгүүд театрнуудай сценэ дээрэ амжалтатайгаар табигдаа. Поэдүүд Н. Дамдинов, Ж. Зимин, прозаигууд Ц. Галанов, Д. Эрдынеев гэгшэд зүжэгүүдые бэшэжэ, Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряад драмын театрай сценэ дээрэ табюулаа. Поэт А. Щитов мүнөө хоёр зүжэг дүүргэжэ байна.

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряад драмын театр тухай эндэ хэлэнгүй гарахын аргагүй. Юуб гэхэдэ, энэ театрайхид шэнэ шэнэ авторнуудтай боложо, тэдэнэртэй оролдосотойгоор хүдэлжэ, шэнэ зүжэгүүдые сценэ дээрэ табина. Энэнь һайшаалтай.

Хүүгэдэй уран зохёол тухай хэдэн үгэ. Хүүгэдэй уран зохёол гээшэмнай эдир үетэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ айхабтар ехэ удха шанартай бшуу. Багадаа уншаһан, һонирхоһон зохёолоо хүн бүхэн мартадаггүй ёһотой. Тиигээдшье дурлаһан геройнуудынь хүнүүдтэ үндэр жэшээ боложо үгэдэг. Хүүгэдтэ зорюулһан зохёол бэшэхэ гээшэ айхабтар хүшэр. Тиимэһээ үхибүүдтэ зорюулагдаһан зохёолнуудые бэшэдэг уран зохёолшодой габьяа ехэ болоно.

Поэт Ц-Б. Бадмаев үхибүүдтэ зорюулагдаһан бэлигтэй зохёолнуудые бэшэнэ. Тэрэнэй зохёоһон шүлэгүүд, поэмэнүүд, повесть эдир уншагшадай дунда түргэн тарадаг юм. Ц-Б. Бадмаевай олон зохёолнууд Москвада, Новосибирск, Эрхүү хотонуудта хэблэгдэн гараа.

Поэт Г. Чимитов нилээд олон зохёолнуудаа эдир үетэндэ зорюулаа, Һүүлэй үедэ нүхэр Чимитов баснинуудые бэшэдэг болонхой. Басни бэшэхэ гээшэ ехэ хүшэр. Эндэ ехэ бэлиг хэрэгтэй. Г. Чимитовэй бэшэһэн баснинууд энеэдэтэй, мэргэн «һомотой» байдаг. Г. Чимитов оршуулгын ехэ ажал хэнэ. Жэшээлхэдэ, С. Михалковой баснинуудые буряад хэлэн дээрэ оршуулжа, ном болгон гаргуулаа.

Хүүгэдэй зохёолнуудые бэшэдэг хүнүүднай үшөөл үсөөн байна. Олохон уран зохёолшод энэ асуудалда анхаралаа тон багаар хандуулна гээшэ ха.

Буряадай уран зохёолшодой зургаадахи съездын болоһоор табан жэл үнгэрбэ. Энэ хугасаа соо гараһан номуудые, бэшэгдэһэн зохёолнуудые миин лэ тоолоод үнгэрхэ болоо һаа, бурүү болохобди. Уран зохёолой хүгжэлтэдэ үшөөл олон дутуу дунданууд бии байна. Жэшээлхэдэ, манай уран зохёолшод рассказ болон очеркнуудые тон үсөөнөөр бэшэнэ. Һонирхолтой, бэлигтэй рассказ тон үсөөн. Тиихэдэ уран зохёолшодоймнай олонхинь очерк бэшэнэгүй. Совет хүнүүдэй баатар ажал тухай бэшэгдэһэн очеркнуудые уншагшаднай хүлеэһээр.

Публицистическэ шэглэлтэй, граждан темэдэ зорюулагдаһан шүлэгүүдые манай поэдүүд үшөөл үсөөнөөр бэшэнэ. Совет хүнүүдэй баатаршалга, тэдэнэй сэдьхэл бодолые харуулһан уран шүлэг үсөөн.

Эдэ дутуу дунданууд тухайгаа бидэнэр, уран зохёолшод, съезд дээрэ дэлгэрэнгыгээр хөөрэлдэхэ, зүбшэн хэлсэхэ зэргэтэйбди.

Литературно-уран зохёол бүтээлэй шэнжэлэл ехэ анхаралыемнай хандуулжа эхилээ. Партиин ЦК-гай гаргаһан ехэ удха шанартай тогтоолой һүүлээр энэ асуудалые шиидхэхэ хэрэг яһала амжалтатайгаар ябажа байна. Шэнэ зохёолнууд тухай рецензи, шэнжэлэлнүүд газетэнүүдтэмнай олоор толилогдоно. Тиихэдэ номой хэблэлээр статья болон литературна шэнжэлэлгэнүүдэй суглуулбари хэблэгдэн гараа. Хэды тиибэшье һаа, литературно-уран зохёол бүтээлэй шэнжэлэл ехэ хүгжэлтэеэ үшөөл абаадүй байна. Энэ талаар хэхэ, бүтээхэ юумэмнай угаа ехэ.

Буряадаймнай уран зохёолшод долоодохи съезддээ сугларжа, уран зохёолой хүгжэлтын шухала асуудалнууд тухай эдэбхитэйгээр хөөрэлдэжэ, саашанхи ехэ зорилгонуудаа тодорхойлхо бээ гэжэ найдагдана.

И. КАЛАШНИКОВ,
Буряадай Уран зохёолшодой холбооной правлениин харюусалгата секретарь.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

ДОЛООДОХИ ХҮН БҮХЭНДЭ — ПУТЁВКО

СОФИ. Амаралтын байшан, аяншалгын бааза болон лагерьнуудта 1,3 миллионһоо үлүү гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 150 мянгаар олон путёвко Болгариин ажалшадта барюулагдаха юм. Республикын хүдэлмэришэд, алба хаагшад, кооператорнуудай амаралтынгаа сагые аша үрэтэйгээр үнгэргэхэ тааруу зохид байдал байгуулха тухайда БКП-гэй болон Болгариин правительствын хандуулдаг үдэр бүриин анхаралые эдэ тоо, баримтанууд элирхэйлэн гэршэлнэ.

НҮҮРҺЭШЭДЭЙ АМЖАЛТА

ПРАГА. Социалис Ажалай Герой Милан Жабчик гэгшын хүтэлбэрилдэг чехословак-совет хани барисаанай нэрэмжэтэ залуушуулай суута бригадын нүүрһэшэд ажалай шэнэ амжалта түйлаба. Энэ бригада Орлов хотодохи А. Запотоцкиин нэрэмжэтэ шахтада (Остравско-Карвинска шулуу нүүрһэнэй бассейн) ажалладаг юм.

Ажалай 31 үдэрэй туршада бригада 100.447 тонно нүүрһэ малтаа. Энэ ажалша коллективэй гэшүүн бүхэн халаан соогоо 117 тонно нүүрһэ малтан абаһан болоно. Шулууһ нүүрһэ малталгада совет түхеэрэлгэ хэрэглэлгэнэй ашаар имагта амжалта түйлагдаа гээшэ.

ҺҮНЭЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИИН АМЖАЛТАНУУД

БУДАПЕШТ. Энэ жэлдэ Венгриин худалдаа наймаанда үнгэрһэн жэлэйхидэ ороходоо 9 миллион литрээр ехэ һүн орохо. Һүнэй промышленностиин үйлэдбэридэ шэнэ хүсэнүүдые нэбтэрүүлэн ашаглаһанай, промышленностьда, хүдөө ажахыда ажалай бүтээсэ болон тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлһэнэй ашаар имагта амжалта түйлагдаа. Һүнэй промышленностиин предприятинууд арбаад зүйлэй шэнэ продукци гаргадаг болохо юм. Һүнэй промышленностиин предприятинуудай социалис ажалай бригадануудай хүтэлбэрилэгшэдэй болоһон үнгэрһэн зүблөөн дээрэ энээн тухай ехэ хөөрэлдөөн болоо. Һалбариин 17 предприятида 482 бригада социалис ажалай бригадын нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөөндэ хабаадана. Промышленностиин тус һалбариин хоёр бригада — «Предприятиин эрхим бригада» гэһэн үндэр нэрэ зэргэдэ, арбаад бригада дипломуудта хүртэһэн байна.

ВСРП-гэй XI съездэ бэлэдхэлэй үряа доро һүнэй промышленностиин шэнэ барилгануудые болзорһоонь урид ашаглалгада үгэхын түлөө социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрнэ.

ШЭНЭ ПРЕДПРИЯТИНУУД

БУХАРЕСТ. Румыниин барилгын материалнуудай промышленностьда энэ жэлэй эхинһээ хойшо арбан зургаан шэнэ барилга ашаглалгада оробо. Клужеда — керамикын комбинат, Тимишоарта — бетоной завод, Кэланда — гипсын завод, Бузэуда барилгын түмэр хэрэгсэлнүүдые гаргадаг завод, Дойчештидэ керамическа плитануудай завод баригдаһан байна.

Социалис Румынида промышленна болон гэр байрын барилгын үргэн дэлисэтэйгээр хэгдэжэ байһан ушарһаа барилгын материалнуудай промышленность хурдан түргэнөөр хүгжөө. Үйлэдбэриин хүсэнүүдэй ашаглагдаһанай ашаар республикын барилгашад ехэ материал үлүү абаха байна.

Табан жэлэй дүүрэтэр цемент үйлэдбэрилгэ хоёр дахин, избёосхо — 2,5 дахин, барилгын асбоцементын материалнууд 2,5 дахин дээшэлхээр хараалагдана.

[illegible]ЛОН ТҮМЭНЭЙ ЭРХИМ ТҮЛӨӨЛЭГШЭД

[illegible]ССР-эй Верховно Советэй депутадта кандида[illegible] бүридхэлдэ абалгада зорюулагдаһан һун[illegible] окружной комиссинуудай заседанинууд [illegible] доторнай боложо байна.

[illegible]ЛААН-ҮДЭ

[illegible]ССР-эй Верховно Сове[illegible] Союзай Советдэ һунгал[illegible] үнгэргэхэ Улаан-Үдын го[illegible]ской 377-дохи һунгуу[illegible] округой промышленна [illegible]приятинуудай, эмхи зур[illegible]удай, институт, техни[illegible] болон һургуулинуу[illegible] коллективүүдэй түлөө[illegible]дэй окружной зүблөөн [illegible] дүүрэбэ.

[illegible] түрүүн Ленинэй ор[illegible] локомотив-вагон заһа[illegible] заводой локомо[illegible] засаргалгын цехэй аха[illegible] технолог В. В. Сычёв [illegible]бажа, цехэйнь коллек[illegible] СССР-эй Верховно [illegible] депутадта кандида[illegible] дэбжүүлэгдэһэн Евге[illegible] Митрофанович Мацуков [illegible] дэлгэрэнгыгээр хөөрэ[illegible].

[illegible]ений Митрофанович [illegible] һургуули мүнгэн ме[illegible]айгаар дүүргээд, түмэр [illegible] техникумдэ һурахаяа [illegible] юм. Тэндэһээ элект[illegible]сариин мэргэжэлтэй бо[illegible] гараа. Мүнөө дүй дур[illegible] хүдэлмэришэн, ха[illegible]йнгаа даабариие 140— [illegible] процент дүүргэдэг байха [illegible] Мүн тэрэнэй ниитын хү[illegible]эридэ эдэбхитэйгээр ха[illegible]ждаг байһан тухайнь [illegible] Сычёв дэлгэрэнгыгээр [illegible] хөөрэбэ.

[illegible]гээд хүдэлмэришэн ан[illegible] түлөөлэгшэ, арадай [illegible]сэхэ хүбүүн Е. М. Ма[illegible]вой кандидатурые нэгэн [illegible] дэмжэхыень зал соо [illegible]агшадые нүхэр Сычё[illegible]алхада, халуун аль[illegible]алгаар угтаа.

[illegible]Ц-эй электромастер [illegible] М. Хабикеев, Улаан[illegible] нарин сэмбын фабри[illegible] мастер З. Д. Вакияши[illegible] «Электромашина» заво[illegible] комсомол-залуушуулай [illegible]дые даагша Т. М. Руд[illegible] мяха-консервын ком[illegible]ай цехэй начальник [illegible] Базаров, хүндэтэ ту[illegible] замшан, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй депутат А. М. Баранов, Зүүн-Сибириин технологическа институдай багша, химиин эрдэмэй кандидат Л. А. Максанова, авиазаводой хүндэтэ мастер А. М. Степанов, Буряадай АССР-эй габьяата багша О. П. Степанова гэгшэд үгэ хэлэжэ, Е. М. Мацуковой кандидатурые үнэн зүрхэнһөө дэмжэжэ байһан тухайгаа мэдүүлбэ.

СССР-эй Верховно Советэй Союзай Советдэ һунгалта үнгэргэхэ Улаан-Үдын городской 377-дохи һунгуулиин округһоо депутадта кандидадаар нүхэр Е. М. Мацуковые дэбжүүлхэ, энэ округһоо һунгагдаха зүбшөөлөө үгэхыень нүхэр Е. М. Мацуковые гуйха гэһэн тогтоол зүблөөндэ хабаадагшад нэгэн дуугаар баталан абаа.

Окружной зүблөөн дээрэ этигэмжэтэ нюурнууд һунгагдаа, округой һунгагшадта хандаһан хандалга баталагдан абтаа.

УЛААН-ҮДЫН АЙМАГ

Буряадай АССР-һээ СССР-эй Верховно Советэй Национальностьнуудай Советдэ һунгаха Загарайн 519-дэхи һунгуулиин округто хабаададаг Улаан-Үдын, Загарайн аймагуудай ажалшадай түлөөлэгшэд «Текстильщик» гэжэ соёлой ордон соо суглараба.

Һунгалтын урда тээхи суглаае һунгуулиин комиссиин секретарь нүхэр Э. И. Буерачный нээбэ.

Суглаан дээрэ эгээл түрүүлэн үгэ абаһан Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхозой гэшүүн А. В. Белов өөрынгөө колхозой гэшүүдэй, суглаа хүдэлдэг нүхэдэйнгөө зүгһөө гүрэн түрынгөө дээдын засагта кандидадые дэбжүүлхэ хубитай байһандаа ехэ омогорхон баясажа байһанаа мэдүүлээ.

— Бидэнэр Национальностьнуудай Советдэ һунгаха Загарайн 519-дэхи һунгуулиин округһоо һунгагдаха депутадта кандидадаар өөрынгөө түрэл колхозой хүбүүе, механизатор **Пётр Васильевич Трифоновые** дэбжүүлһэн байнабди. Пётр Трифонов манай нюдэн дээрэ ургаһан, хүмүүжэһэн хүн. 1949 онһоо хойшо механизатораар хүдэлнэ. Мүнөө баян дүй дуршэлтэй болонхой. Ажалай үндэр үрэ дүн түйлаһанайнгаа түлөө Пётр Васильевич Октябриин Революциин орденоор, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн баярай медаляар шагнагдаһан байна. — гэжэ тэрэ хэлээ.

Удаань Улаан-Үдын аймагай «Сельхозтехника» нэгэдэлэй партийна организациин секретарь Ю. Е. Бармитов, Загарайн аймагай «Гигант» колхозой һүнэй фермые даагша О. Т. Афанасьев, Улаан-Үдын аймагай «Заветы Ильича» совхозой механизатор О. В. Гаврилов, Загарайн дунда һургуулиин директор Е. Л. Актинов, Ивалгын гидромелиоративна техникумэй һурагша М. С. Яковлева, «Татарский ключ» гэжэ карьероуправлениин жолоошон П. И. Базыкин болон Эрхирэгэй совхозой ахамад инженер Х. Ф. Федоров гэгшэд үгэ хэлэжэ, СССР-эй Верховно Советэй Национальностьнуудай Советэй депутадта дэбжүүлэгдэһэн кандидадые үнэн зүрхэнһөө дэмжэһэн байна.

СССР-эй Верховно Советэй Национальностьнуудай Советдэ һунгаха Загарайн 519-дэхи һунгуулиин округһоо һунгагдаха депутадта кандидадаар Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхозой механизатор **П. В. Трифоновые** дэбжүүлхэ, энэ округһоо һунгагдаха зүбшөөлөө үгэхыень нүхэр Трифоновые гуйха гэһэн тогтоол зүблөөндэ хабаадагшад нэгэн дуугаар баталан абаа.

Мүн энэ зүблөөн дээрэ округой һунгагшадта хандаһан хандалга, этигэмжэтэ нюурнууд баталагдаа.

Манай корр.

БАРГАЖАН

Буряадай АССР-һээ СССР-эй Верховно Советэй Национальностьнуудай Советдэ һунгаха Баргажанай 517-дохи һунгуулиин окружной зүблөөе һунгуулиин комиссиин түрүүлэгшэ К. Н. Арсеньев нээбэ.

Хурамхаанай аймагай Гааргын совхозой ахалагша зоотехник Д. Г. Гомбоев үгэ абажа, СССР-эй Верховно Советэй Национальностьнуудай Советэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн совхозойнгоо ахалагша хонишон Цыбикжап Аюшеевна Бадмаева тухай иигэжэ хөөрэбэ:

— Нүхэр Бадмаева 1961 онһоо совхоздоо ахалагша хонишоноор хүдэлжэ байна. Энэ хонишоной даадаг коллектив арбаад жэлэй турша соо түсэб, уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ ябана. Цыбикжап Аюшеевнагайнгаа хоёрдохёо СССР-эй Верховно Советэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэжэ байһанда нютагайнь хүн зон омогорхон баясана. Тиимэһээ һунгалтын үдэр бүгэдөөрөө дуугаа үгэхөөр бэлэнбди.

СССР-эй Верховно Советэй депутадта кандидадаар Ц. А. Бадмаевае дэбжүүлхэ гэһэн дурадхалые үгэ хэлэһэн бусад нүхэд халуунаар дэмжэбэ. Удаань зохихо тогтоол баталан абтаа.

Суглаанай дүүрэһэн хойно Баргажанай 517-дохи һунгуулиин окружной комиссиин заседани болоо. СССР-эй Верховно Советэй Национальностьнуудай Советэй депутадта кандидадаар **Цыбикжап Аюшеевна Бадмаевае** бүридхэлдэ абаха гэһэн шиидхэбэри баталагдаба.

ЗЭДЫН АЙМАГ

Петропавловка тосхондо Зэдын 518-дахи һунгуулиин округой һунгагшадай түлөөлэгшэдэй зүблөөн болоо.

Зүблөөн дээрэ түрүүлэн үгэ хэлэһэн Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай парткомой секретарь Р. В. Никитков СССР-эй Верховно Советэй Национальностьнуудай Советдэ Зэдын 518-дахи һунгуулиин округһоо һунгагдаха депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн Холтоһоной уурхайн комсомол-залуушуулай комплексно бригадын бригадир Виктор Иванович Афанасьевай ажалай намтар тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэбэ.

Виктор Иванович 1947 ондо Эрхүүгэй областиин Тофаларска районой Харма нютагта түрэһэн юм. 1972 онһоо бригадираар хүдэлхэ зуураа, шадамар бэрхэ, үүсхэл ехэтэй хүтэлбэрилэгшэ байһанаа харуулаа. Тэрэнэй даадаг коллектив түсэбтэ даабаряа, социалис уялгануудаа һара бүхэндэ үлүүлэн дүүргэнэ. Виктор Иванович ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм.

СССР-эй Верховно Советэй Национальностьнуудай Советэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн Виктор Иванович Афанасьевай кандидатурые энэ зүблөөн дээрэ үгэ хэлэһэн Холтоһоной уурхайн комплексно бригадын бригадир В. М. Ринчиндоржиев, Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой МТФ-е даагша А. Г. Югова, Закаменск городой 1-дэхи һургуулиин директор Т. И. Добрынина гэгшэд хани халуунаар дэмжэн байһанаа мэдүүлбэ.

Тиигээд зүблөөндэ хабаадагшад Зэдын 518-дахи һунгуулиин округһоо В. И. Афанасьевые СССР-эй Верховно Советэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхэ, энэ округһоо һунгагдаха зүбшөөлөө үгэхыень тэрэниие гуйха гэһэн тогтоол абаа.

Һүүлдэнь Зэдын 518-дахи һунгуулиин окружной комиссиин заседани боложо, СССР-эй Верховно Советэй Национальностьнуудай Советэй депутадта кандидадаар **Виктор Иванович Афанасьевые** бүридхэлдэ абаха гэһэн шиидхэбэри баталагдаба.

Залуу оёдолшон комсомолой гэшүүн Кристина Андрияновае энэ зураг дээрэ харанат. Улаан-Үдын «Березка» ательедэ тэрэ ажаллана. Кристина һара бүриингөө даабариие хододоо үлүүлэн дүүргэдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: оёдолшон К. Андриянова.

Т. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО

ПРАГА

ҺАБАРАЙ, ЭРХЭ СҮЛӨӨГЭЙ ҺАЙНДЭР

ТАСС

[illegible]ехословакиин хото болон [illegible]өө нютагууд һайндэрэй[illegible] гоё һайханаар шэмэг[illegible]ждэжэ, тугууд, транспа[illegible]нтнууд аржын харагдана. [illegible]рынгөө эгээл ехэ нацио[illegible]льна һайндэр — фашис [illegible]имтарагшадһаа сүлөөрһэн [illegible]эрые республика майн 9-дэ [illegible]ахиеэ баяр ёһололой ор[illegible]он байдалда тэмдэглэбэ. [illegible]хословакиие сүлөөлхын [illegible] дайн байлдаанда унаһан совет сэрэгшэдэй хүшөөгэй дэргэдэ баглаа сэсэгүүд табигдаа. Энэ хүшөө городой Ольшанска хүдөөлэлгын газарта тодхогдонхой юм. КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Г. Гусак, ЧССР-эй правительствын түрүүлэгшэ Л. Штроугал, Чехословакиин бусад хүтэлбэрилэгшэд веноогуудые тэндэ табиһан байна.

Республикын олон городуудта баярай суглаанууд, уулзалганууд болоо. Майн 9-нэй һайндэрэй ба ЧССР СССР хоёрой хоорондо хани барисаан, харилсаа холбоон ба бэе бэедэз туһалалсаха тухай договорто гар табиһанһаа хойшо дүрбэн жэлэй ойн хүндэлэлдэ ЧССР-тэ байдаг СССР-эй элшэн сайд В. В. Мацкевич ехэ уулзалга хээ.

ЖЕНЕВЭ

Замбуулиниие амгалан байдалда хэрэглэхэ

ТАСС

[illegible]амбуулиин дайдые ам[illegible] байдалда хэрэглэхэ [illegible]аар ООН-ой комитедэй [illegible]13-дахи сесси Женевэдэхи [illegible]нуудай [illegible] соо нээг[illegible].

[illegible] 30 гаран ороной, тэрэ тоодо социалис гүрэнүүдэй, хүгжэжэ байгаа ба капиталис оронуудай делегацинууд сессиин хүдэлмэридэ хабаадана. ГДР-эй делегаци сессиин хүдэлмэридэ түрүүшынхеэ хабаадажа байнхай.

Замбуулинай дайдые амгалан байдалда хэрэглэхэ талаар СССР-һээ энэ комитедтэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ профессор А. С. Пирадов Совет делегациие толгойлно.

НЬЮ-ЙОРК

КОМИТЕТ ХҮДЭЛМЭРЕЭ ЭХИЛБЭ

ТАСС

Буу зэбсэг хуряалгаар бүхэдэлхэйн конференци бэлдэхэ ООН-ой Генеральна Ассамблейн байгуулһан тусхай комитет Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацида хүдэлмэриеэ эхилбэ. Буу зэбсэг хуряаха тушаа бүхэдэлхэйн конференци зарлаха талаар правительствануудай мэдүүлһэн бүхы хараа бодолнуудые, һанамжануудые шэнжэлхэ, Генеральна Ассамблейн ээлжээтэ, XXIX сессидэ тусхай элидхэл оруулха гээшэ тэрэнэй гол зорилго болоно.

ООН-ой генеральна секретарь К. Вальдхайм комитедэй түрүүшын заседани нээгээ. Тиихэдээ тус комитедтэ даалгагдаһан хэрэгэй шухала, яаралтай байһые онсолон тэмдэглээ. Буу зэбсэг хуряаха тушаа бүхэдэлхэйн конференци зарлаха тухай СССР-эй оруулһан дурадхалые олон правительстванууд дэмжээ, тиигээд энэ хуралдаан тусхай комитедэй хэхэ хүдэлмэридэ туһа нэмэри болохо байха гэжэ найдажа байһанаа ООН-ой генеральна секретарь элирхэйлэн мэдүүлээ.

Комитет хүтэлбэрилхы органуудые һунгаһан байна. Тэрэнэй түрүүлэгшэ Иранай түлөөлэгшэ Ф. Ховейда болоо.

Тусхай комитет байгуулхадаа, ООН-ой Генеральна Ассамблей хадаа ядерна буу зэбсэгтэй бүхы гүрэнүүдые тэрэнэй хүдэлмэридэ али болохоор туһалхыень уряалаа һэн. Ядерна хоёр гүрэнүүдэй — КНР, США-гай түлөөлэгшэд комитедэй түрүүшын заседанида байлсаагүй. Тиигэжэ комитедэй үмэнэ табигдажа байгаа зорилгые шиидхэхэ дурагүй байһанаа харуулба.

ВАРШАВА

ПОРП-ын ЦК-гай политбюродо

ТАСС

Хүдөөдэхи гүрэнэй ажахынуудые саашадань хүгжөөхэ тухай Политбюрогой ба правительствын Президиумэй 1972 оной ноябриин тогтоолой дүүргэлтэ тухай асуудал ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой заседани дээрээ хаража үзэгдөө. Энэ шиидхэбэриие хүдөө нютагуудтахи гүрэнэй ажахынууд амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна гэжэ тэмдэглэгдээ.

Үйлэдбэреэ саашадань хүгжөөхэ, бүхы хүдөө ажахын хүдэлмэриин дүнгүүдтэ хүдөөдэхи гүрэнэй ажахынуудай үзүүлдэг нүлөө бүри ехэ болгохо ябуулгаяа үргэдхэхыень Политбюро Хүдөө ажахын министерствэдэ һанамжалан дурадхаба.

ТОБШОХОНООР...

БУДАПЕШТ. Ород хэлэнэй ба литературын багшанарай уласхоорондын нэгэдэлэй гүйсэдхэхэ советэй сесси хүдэлмэреэ эндэ эхилбэ. Советскэ Союзһаа, Болгариһаа, Польшоһоо, Югославиһаа, Венгриһээ, ГДР-һээ, Австриһаа, Швециһээ, ФРГ-һээ ород хэлэ шэнжэлдэг эрдэмтэд сессиин хүдэлмэридэ хабаадана.

* * *

ВЕНГРИИН Наукануудай академиин жэл бүриин суглаан хүдэлмэреэ эхилбэ. Тэрэнэй президент Тибор Эрдеи-Груз үнгэрһэн жэлдэ академиин хэһэн ажал ябуулга тухай элидхэл хээ. Эрдэм ухаанай энэ эмхи зургаанда хубилалтануудай хэгдэһэнһээ хойшо үнгэрһэн дүрбэн жэлэй турша сооһи хүдэлмэриин дүнгүүдые академиин генеральна секретарь Бела Кепеци согсолһон байна.

БЕЛГРАД. Ниш хотодохи «Электронска индустрия» гэжэ нэгэдэлэй предприятинууд апрель һарада 25 мянга гаран телевизор бүтээбэ. Промышленна, гэр һуудалай элдэб түхеэрэлгэнүүдые бүтээдэг нэгэдэлэй продукци Югославиин, мүн хариин оронуудай хүн зоной зүгһөө үндэр сэгнэлтэдэ хүртэдэг юм. Энэ нэгэдэлэй тамгатай элдэб хэрэгсэлнүүдые, түхеэрэлгэнүүдые Европодо, Азида, Америкэдэ, Африкада хаража болоно. Тус нэгэдэл социалис оронуудтай экономическа харилсаа тогтоонхой.

(ТАСС).

СОФИ

Болгариин профсоюзуудай мэдүүлгэ

ТАСС

Болгариин профсоюзуудай центральна совет мэдүүлгэ баталан абажа, Чилиин сэрэгэй хунтын гэмтэ ааша-нуудые мүрдэхэ талаар уласхоорондын комиссиин сессиин абаһан шиидхэбэринүүдые бүримүһэн дэмжээ.

Болгариин Арадай Республикын профсоюзууд ба ажалшад хунтын зэрлиг муухай гэмтэ ябуулгануудые эрид шууд буруушаана, профсоюзай арестовалагдаһан хүтэлбэрилэгшэдые, ниитын ба политическэ ажал ябуулагшадые сүлөөлхэ, Чилиин ажалшадай профсоюзай нэгэдэмэл түбэй ажал ябуулгые хориһоноо энэ дары болюулха гэһэн эрилтэ табина гээд энэ мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

ТОЛИ

ҺАЙН ҺАЙХАН ЁҺО ЗАНШАЛ

Мэргэжэл олгодог училищи дүүргээд, Сергей локомотив хабсаралгын цехтэ эльгээгдэбэ. Ахалагша мастер Николай Ильич Кузнецовой даадаг коммунис ажалай участогто хүдэлхэ болобо. 16 наһатай. Училищи дүүргэһэншье һаа, Сергей юумэ хэжэ шадахагүй шахуу байба. Иимэ хүниие ажалда һургахын тула ямар ехэ саг хэрэгтэй гээшэб. Хүн бүхэн үдэр бүриин нормотой. Тэрэнээ дүүргэхэл ёһотойш. Тингээд энээнэйнгээ хажуугаар ахамад хүдэлмэришэн — мэргэжэлтэн бүхэн шабинарые һургаха даабаритай. Зарим хүбүүд ажалда дүйтэй, ухамай, анханай һубэлгэн ухаатай, юумые бэлээр ойлгохо, бэрхэ байдаг.

Сергей хэдэн хүнэй гар дамжаба. Босхишог байба хаш даа. Энээндэ олон шалтагаан бии ааб даа. Заримантай түр-тар гэлдэхэ, нүгөөдүүлэй үгэ дуулахагүй — иимэ байба. Эдээние хаража, адаглажа байһан Екатерина Прохоровна Чоботок ахалагша мастертаа хандаба:

— Сергейе намда даалгагтылши даа, туршаад үзэһүү, — гэбэ. Локомотив-вагон заһабарилгын заводто 32-дохи жэлээ хүдэлжэ ябаһан энэ наһажаал эхэнэр залуу хүбүүнэй ядалдахыень харахадаа, зүрхэеэ үбдэһэн, һанаагаа зобоһондоо, «туршаад үзэхэ байна» гэжэ бодоо ёһотой. Өөреөшье эды шэнээн наһандаа заводто ерэжэ ороһон байна ха юм. «Түрүүшээр нилээдгүй ядалдаашьэбди даа. Тингэһээр лэ хоюулан токариин оньһон хэрэг шудалжа эхилээбди», — гэжэ үнинэй энэ хүдэлмэришэн эхэнэр миһэрэн хөөрэнэ. Бэе дээрээ даажа абаһан Сергей Трифоновые дүнгэлсөөд, таһа заагаад, хамһалсаад, бага зэргэ магтаад, Екатерина Прохоровна хажуудаа хүдэлгэдэг байба. Тингэһээр Сергей түрүүшынгээ салин 40 түхэриг мүнгэ олобо. Сугтаа хүдэлдэг хүнүүдые суглуулаад, баярай оршон байдалда энэ мүнгыень Сергейдэ үгэһэн байгаа.

Эдэ хоёр хоюулан хүдэлдэг лэ байба. Тингэжэ байтараа нэгэтэ ажалдаа гарабагүй. Хоёрдохи үдэрөө баһа ерээгүй. Зай, яахаб? Ахалагша мастертаяа хөөрэлдөөд, Екатерина Прохоровна Сергейн гэртэнь ошобо. Серёжа эхэтэеэ гэртээ байбад.

— Серёжа, ажалдаа юундэ гарабагүй гээшэбши?

— Доктороһоо справка асарна аабзаб даа. — гэжэ Сергей хашалангүй харюусаба. Залхуураад лэ ажалдаа ошоогүй гэжэ элирбэ. Юун бэ гэхэдэ, хоёрдохи үдэрынь хүдэлмэридөө ошохом гээд, гэрһээ гараһан байба. Энээн тухайда Е. П. Чоботок иигэжэ хөөрэнэ:

— Сергейн гэрһээ бусажа ябахадаа дахин ерээгүйдэ юумэн бүтэхэгүй ха гэжэ бодобоб. Юундэб гэхэдэ, Сергейе харахадам, ажалдаа гараадхихаар бэшэ хэбэртэй һэн. Удааруулангүй, тэрэл субботодонь Сергейн сасуутан басага дахуулаад, Трифоновэйдэ ерэбэбди. Эхэ, эсэгэнь бултадаа гэртээ байба. Танилсаад, һайса хөөрэлдэбэбди. Иигэһээр минии шаби яһалашье заһараа һэн. Мүнөө военкомадта шофёрнуудай курсада һуража байна. Армида ошохо юм.

Локомотив-вагон заһабарилгын заводой ажабайдалһаа иимэ үльгэр жэшээнүүдые олоор харуулжа болоно. Наһа гүйсөөдүй үхибүүдэй дунда хүдэлмэри ябуулдаг тус заводой комисси ехэ ажал хэжэ байдаг юм. Үхибүүдые ажалда һургаха, хүмүүжүүлхэ талаар ехэ юумэн хэгдэнэ. Цех, участок бүхэндэ үхибүүд дүршэлтэй хүнүүдтэ даалгагданхай. Залуу хүдэлмэришэниие һургаха түсгаар гурим зохёогдонхой, тэрээн соонь һургагшын (шеф-наставнигай) уялганууд заагданхай байна. Үйлэдбэриин түрүүшүүд, коммунис ажалай ударнигууд залуу хүдэлмэришэниие ажалда һургаха, заводойнгоо һайн һайхан ёһо заншалаар хүмүүжүүлхэ гэжэ тэрээн соонь хэлэгдэнэ. Залуу хүдэлмэришэдые һургадаг шефүүдэй суглаа саг сагта татажа, энэ комисси хөөрэлдэдэг байна. Комсомолой, профсоюзай организацинууд энэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха ёһоороо хабаадана. Залуу хүдэлмэришэн бүхэниие, илангаяа хуулиин наһа гүйсөөдүй — эдирхэг наһандаа ябагшадые нюдэнһөө холо болгохогүй гэжэ эндэ оролдодог байна. Энэ талаһаань харахада, олон хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэнэ. Эдээние эндэ бултыень тоололтогүй. Харин һайн ёһо заншалнуудһаань заримыень дурдая. Хуулиин наһа гүйсэжэ, 18-тай болоходонь, хүбүүд, басагадта тус комиссиин зүгһөө гоё гэгшын зурагтай амаршалга барюулхадаа, үреэлэй үгэ захяа хэлэдэг, баглаа сэсэг үгэжэ, түсгаар тэмдэглэдэг байна. Мүн армида мордоходонь, заводой дирекци, партком, заводой профсоюзай, комсомолой комитедүүд түсгаар үдэшэ эмхидхэжэ, баяр ёһололой оршон байдалда хүбүүдээ армида үдэшэдэг гуримтай. Тиигэхэдээ энэ үдэшэ дээрэ армида мордогшо бүхэндэ «захяа үреэлэй» хуудаһа барюулдаг байна. Эхэ эсэгын үреэл мэтээр дулааханаар бэшээтэй үгэнүүд эндэнь олон.

— Эдирхэг шалюун наһандаа энэ заводто ерэжэ ороод, ажалда һураад, армида ошоод, алба хэжэ байһан хүбүүд — ахамад нүхэдтөө баяр хүргэжэ, бэшэг-амаршалга эльгээжэ байдаг юм, — гэжэ нүхэр Кузнецовой участогай хүдэлмэришэд хөөрөө һэн.

Залуу үетэниие ахамад үетэнэй һайн һайхан ёһо заншалаар хүмүүжүүлхэ тухай асуудал комсомолой XVII съезд дээрэ улам хурсаар табигдаһан байна. Совет залуушуул ахамад үетэнэйнгөө ажал хэрэгые үндэр дээрэ үргэжэ, улам арьбадхажа, коммунизмын түгэс илалтада асархабди гэжэ Коммунис партидаа, совет арадтаа тангариглаһан байна.

Залуу хүдэлмэришэдые һургаха, хүмүүжүүлхэ тухай хөөрэлдэхэдэ, мэргэжэл олгодог зарим училищинууд (ЛВРЗ-гэй харьяата хоёр училищи бии) үхибүүдые үшөөл муугаар хүмүүжүүлнэ, мэргэжэлдэ мүртэй һурганагүй гэжэ эндэхи хүдэлмэришэд ажаглалта хэнэ.

Хүбүүд, басагад мэргэжэл олоод, баяр ёһололой оршон байдалда хүдэлмэришэн ангиин бүлэдэ ороод, түрүүшынгээ салин абана. Хүдэлмэришэнэй разрядтай болоод, өөрынгөө гараар олоһон хүлһөөэ тон түрүүшынхеэ гартаа бариба. Энэмнай залуу хүнэй ажабайдалдахи мартагдашагүй үйлэ хэрэг болоно бшуу. ЛВРЗ-дэшье, судна бүтээлгын заводтошье энэ ушар баярай оршон байдалда үнгэргэдэг байна. Теэд саашань юун болоноб, энэ мүнгөөэ ямар юумэндэ зорюулнаб гэжэ асуухада, алишье заводтонь энээндэ хабаатай уладууд мүртэй харюу үгэжэ шаданагүй. Салин гээшэ хүн бүхэнэй өөрын мэдэлэй хэрэг ааб даа. Тиимэшье хадаа түрүүшын салин, арбан гурбадахишье салин тухай ниитын организацинуудай зүгһөө һаналаа табилсахаар гэжэ һанагдана. Юун бэ гэхэдэ, залуу хүдэлмэришэнэй саашанхи замда, хуби заяанда түрүүшын салин бага бэшэ удха шанартай үйлэ хэрэг мүн.

Д. ЖУГДУРОВА.

МҮНХЭ БААТАРШАЛГА

РЕПОРТАЖ

Хүн түрэлтэнэй түүхэдэ дайралдаагүй юумэн дэлхэй дээрэ нэгэтэ тохёолдоһон юм. Энэ хадаа, совет арадай баатаршалгые, социалис байгуулалтын эгэршэгүй хүсэтэйе хэтын хэтэдэ мүнхэлһэн Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн болоно.

Дайнай дүүрэһээр, хори юһэн жэл гүйсөө!.. Бомбын тэһэрхэ, галта һомонуудай эшхэрхэ абяан дуулдахагүй. Тиигэбэшье дайнай суурян дуулдаһаар, хүнэй зүрхэ сэдьхэл зобооһоор ха юм. Бүри һаяхана, оройдоо гушаад жэлэй саана ямар байгаа һэм. Дайн дажарай муу ёроһоо боложо, хорин миллион совет хүнүүд үхөө, хэды мянгаад фабрика ба завод, һуурин тосхон ба городууд үгы хэгдээ. Энээние мартажа болохо аал. Үгы, хэзээдэшье мартагдахагүй. Теэд совет арад урданайхиһаа бүришье нягтаар эблэржэ, татаа һаа таһаршагүй, матаа һаа матаршагүй хүсэтэйгөөр ажал хэрэгээ эмхидхэн ябуулжа, богонихон болзорто ажахыгаа һэргээн бодхоогоо бшуу. Хэрбээ дайнай болоһон һуурин нютагуудаар, тосхон городуудаар мүнөө ябаа һаа, гуша гаран жэлэй саана эндэ асари ехэ тулалдаан болоогүй гэжэ һанахаар. Хүн зон хүхюутэй жаргалтай, үдэр бүриингөө ажал хэрэг хэжэ. Эхэ оронойнгоо баялигые улам арьбадхалсажа байһачадань баясахаар. Теэд нютаг һуурин, город бүхэндэ, зэрэлгээтэ талын тэг дунда шобхойһон хүшөө-дурасхаалнууд һүрөөтэйгөөр харагдажа, дайнай сууряае эрхэ бэшэ һануулха юм.

Олонхи хүбүүднай дайнай газарһаа бусаагүй. Хүйтэн газарта мүнхэ нойроор нойрсоно. Дурасхаал-хүшөөгэй табсанда баглаа сэсэг табижа, Эхэ оронойнгоо түлөө, эрхэ сүлөөтэ байдалай түлөө, залуу үетэнэй зол жаргалай түлөө баатарлигаар унаһан эсэгэнэрээ, аханараа дурсан һанажа, аниргүй зогсонобди. Мүн даа, тэдэнэрэй баатаршалга хэзээдэшье мартагдахагүй.

Сэсэгтэ һайхан майн 9-нэй үдэрые — Илалтын һайндэрые бүхы совет арад, түрүү үзэл бодолтой хүн түрэлтэн баяр ёһололой оршон байдалда тэмдэглээ. Тиихэдэ манай Буряад оронной ажалшад энэ үдэрые тэмдэглэжэ, юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлэй түсэбүүдые амжалта түгэс дүүргэхэ байһанаа мэдүүлээ.

Майн 8. Үдэрэй дүрбэн часта Улаан-Үдэ хотын Илалтын гудамжын зүрхэн болохо — танкын хүшөөгэй хажууда хүн зон айхабтар олоороо сугларба. Оркестр зэдэлнэ. Улаан тугуудые хабарай агаарта намилзуулһан түрүү коллективүүдэй түлөөлэгшэд, студентнэр, барабан наяруулһан пионернүүд жэгдэ алхалжа, танкын ойро жэрылдэн зогсоно. Һүүлээрнь дайнай ветеранууд, үбсүү хүшама орден, медальнуудые яларуулһан эсэгэнэрнай, аханарнай гаража ерээд, үнгэрһэн дайнай сууряае эрхэ бэшэ һануулна. Одоо омогорхон баясамаар!

Дайнай ветерануудай дунда Р. С. Бубеев, И. Д. Журавлёв, А. Г. Воронин, Т. М. Майорова, Л. Ф. Калашников, В. А. Андреев, Б. Д. Дондуков болон олон бусадые харанабди.

Илалтын һайндэртэ зорюулагдаһан митингые КПСС-эй Советскэ райкомой нэгэдэхи секретарь С. Н. Булдаев нээжэ, фашис булимтарагшадые бута һамна сохихо хэрэгтэ Улаан-Үдын, мүн Буряадай ажалшадай үүргэ яахын аргагүй бии, энээндэ аха дүү совет арадуудай эгэршэгүй хани нүхэсэл түһалаа гэжэ онсо тэмдэглээ.

Һүүлээрнь СССР-эй Гүрэнэй гимн һүр жабхалантайгаар зэдэлнэ. Гимнын аялга хүгжэм шагнахадаа, омогорхон баясажа, сэдьхэлээ уяркхашье ушартай байгдаа. Юуб гэхэдэ, аха дүү совет арадуудай хани нүхэсэл, баатаршалга Агууехэ Октябриин социалис революциһаа, граждан дайнһаа эшэ үндэһэтэй ха юм. Эдэ бүгэдэн гимнын аялга хүгжэм соо нэбтэрэн оронхой, зүрхэ сэдьхэлдэмнай урма зориг бадаруулна бшуу.

Илалтын үдэрые дүтэлүүлэлсэхэ хэрэгтэ Буряадай хүбүүдэй, баатар сэрэгшэдэй аша габьяатай байһаниие дайнай ветеран М. М. Черных, Советскэ районой сэрэгэй комиссар Я. П. Емельянов гэгшэд тэмдэглээ. Энэнь зүб гээшэ. Буряад арад баатар хүбүүдээрээ омогорхохол ёһоороо омогорхоно. Буряадай гушан гурбан алтан одод! Эдэ хэд бэ гэжэ һануулһанай дэмы ха. Эдэниие булта һайн мэдэнэбди. Генерал-майор И. В. Балдынов, гвардиин полковник В. Б. Борсоев, Г. С. Асеев, С. Н. Орешков, Г. Н. Москалёв, Д. Ж. Жанаев, И. М. Чертенков, Ж. Е. Тулаев болон бусадые омогорхон дурдахадаа, үнгэрһэн дайнда бүхы совет арадай гаргаһан баатаршалгые, үдэр бүриин ажал хэрэгые, мүн фронт, тыл хоёрой таһаршагүй нягта холбоо барисаае һананабди. Тэрэшэлэн манай Буряадһаа энэ дайнда эхэнэрнүүд (гушан жэлэй саана хори хүрэжэ ябаһан басагад ябаа) хабаадалсаа һэмнай. Тэдэнэй сээжэдэ алтан мүшэн ялараашьегүй һаа, үдэр бүриинь баатаршалгые дайшалхы орден, медальнууд гэршэлнэ. Гайхамшагта эхэнэрнүүдэйнгээ баатаршалгые бидэ хэзээдэшье мартахагүйбди.

Дайнда хабаадалсаһан эхэнэрнүүдэй, жэшээнь, Е. В. Имекова-Молдаванова, М. Т. Андреева, А. Г. Соколовская, Т. М. Майорова, И. Аштуева болон олон бусадай аша габьяае омогорхон дурданабди. Эмшэлэгшэ, санитар, радист гэхэ мэтын тон ехэ харюусалгатай уялгые дүүргэжэ ябаа.

Комсомолецуудай гаргаһан баатаршалгые мартажа болохо аал! Бүхы дэлхэйдэ алдаршаһан Краснодоной залуу гвардейцүүдэй, эгэшэ дүүнэр Зоя ба Александр Космодемьянскитанай, [...] жээрээ дзодой түмэр с[...] халхалһан Александр Ма[т]росовой баатаршалгые һа[...] мэдэнэбди. Тиихэдэ Бур[я]дай комсомолшуудай дай[н]да хабаадалсажа, баатарша[лга] гаргаһан тухай ВЛКСМ-[...] Советскэ райкомой нэгэдэ[хи] секретарь А. Богуславск[ий] богонёор хэлээ.

Энээнтэй дашарамдуула[н] буряад хүбүүн Иннокенти[й] Батаровай баатаршалгые [...]со дурдалтай. Алас-Дур[на]зүгтэ эшээлһэн Япон[...] Квантунска сэрэгые б[...] һамна сохилгодо тэрэ [...] баадалсаһан юм. Газар [...] роһоо галта һомонуудай мү[...]дэр шэнги шэдэлүүлхэд[эг] бүлэг сэрэгшэд урагша[а] ябажа шадаагүй. Эгээ эн[э] үедэ комсомолец Иннокен[]тий Баторов, тэрэ нүхэнд[...] мүлхижэ ошоод, түмэр сэ[...]гыень сээжээрээ халхал[...] Александр Матросовой ба[а]таршалгые дабтаһан байна.

Баатаршалга!.. Нарһана[й] шэлбэһээр үлхэжэ хэглэһэ[н] гирлянда танкын табса[н] тойруулан табигдана. Энэ[...] миил гоёолто бэшэ, хар[...] Эсэгэ ороноо хамгаалгы[н] Агууехэ дайнда баатар[...] үхэлөөр унаһан хүбүүдэ[й] мнай гэрэлтэ һайхан дура[с]хаал гээшэ.

Иимэ митингнүүд городо[й] мнай Комсомольско талма[й] дээрэ, мүн бусад газарну[у]даар болоо. Иигэжэ Ила[л]тын һайндэрэй — майн 9-нэ[й] үдэрые баяр ёһололой ор[]шон байдалда тэмдэглэжэ[,] Эсэгэ орондоо хэлбэришэг[]дуратай байһанаа хүн зо[н] харуулаа.

М. ОСОДОЕВ, манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Пионернүүд жэгдэ гэ[...] хэлнэ. 2. Митингын үедэ.
С. БАЛДУЕВ
В. КОЛОСОВ
хоёрой фотонууд.

Владимир ТУЛАЕВ

ЭСЭГЫН ЗАХЯА

ОНТОХОН

Урдын хуушан сагта ганса хүбүүтэй үбгэ һамган хоёр ажаһууһан юм. Хүбүүнэйнь хүн боложо, һамга абажа, айл болон түбхинэжэ байтар, Арын Сагаан хаанда арбан найман жэлдэ алба хэхэ гэһэн алаг эреэн саарһан ерэбэ. Зай, яахаб, эрэ хүн ябан жаргадаг гэжэ тэрэ хүбүүн албанда мордохоор түхеэржэ эхилбэ. Мордохын урда тээ эсэгэнь хүбүүгээ хажуудаа дуудажа асараад:

Боложо байһан эдеэнһээ
хүртэнгүй бү гараарай,
Болзолдоо, ушараагүй хүнэй
үгэдэ бү ороорой,
Алаха хүнэйнгөө
үгыень абажа алаарай, —

гэжэ гэрээд үгээ хэлэбэ. Тэрэ хэлэһэн үгыень хүбүүн һанаандаа һайнаар хадуужа абаад, үтэлһэн эхэ эсэгэ хоёроо хээлитэй болоһон һамгантайгаа орхижо, арбан найман жэлэй албанда мордобо.

Хүбүүнэй гэртэһээ гараһаар гурбадахи үдэрөө ябажа байтар, харгыда ойрошог байһан нэгэ заахан урса гэрһээ хүб-хүхэхэн утаан бур-бурхан гаража байба. «Эндэ орожо, үндаа харяагаад, гараха юм байна», — гэжэ хүбүүн бодоод, хоёр нүхэдтэйгөө хамта тэрэ гэртэ ошожо ороно. Буурал сагаан толгойтой шабганса юһэн тамгын тогоон соо бухын тархи үлтиргэжэ һууба ха. Үндаа харяагаад, гаража ябатараа, хүбүүн суг татажа, «Үгы, байза, боложо байһан эдеэнһээ хүртэнгүй бү гараарай гээ бэлэй» гэжэ эсэгынгээ захяа ойндоо орууламсаараа:

— Төөбии, энэ бусалжа байһан бухынгаа тархиһаа маанадта нэгэ зааха амасуулыт, боложо байһан эдеэнһээ хүртэнгүй гараха аргамнай үгы байна. Тэрээнһээ гадна яаралтай ябанабди,— гэбэ.

— Ээ, жаалда хүбүүмни, ойлгыш! Бухымнай толгой үлтироөдүй байнал. Гурба хоноһон хойно таабаймнай, хүбүүд, басагаднай, аша гушанарнай ерэхэ юм, тиихэдэл боложо гараха, — гэжэ шабганса хэлэн хөөрэн байба.

Эсэгынгээ захяа үнэн сэхээр дүүргэхэ гэжэ эрид шиидэһэн тэрэ хүбүүн бэшэ нүхэдтөө ошожо, таанадые Зангисаанай жалгада хүсэхэбди, бидэ өөһэдынгөө хэрэгээр үлэбэбди гэжэ хэлээд, хоёр нүхэдтэйгөө бухын толгойн үлтирхые, хүлеэжэ үлэбэ. Арайшье гэжэ гурбан хоног үнгэржэ, бухыншье толгой үлтиржэ бэлэн болобо. Теэд тэрэниие бултандань хубаахада, үнөөхи гурбан хүбүүдтэ тоо болохогүй, барагтай мяхашьегүй яһахануд хүртэбэ. Харгыдаа гараад лэ ябатарнь, тэдэнэй урдаһаа хөө хара моритой хүн угтан ерэжэ:

— Нүхэдэйтнай Зангисаанай жалга орожо ябатар, шуһан бороон, шулуун мүндэр орожо, бултыень алажархёо. Таанад ондоо харгыгаар ошохо болобот,— гэһэн мэдээ дуулгаба. Гурбан хоногто бухын толгойн үлтирхые хүлеэжэ байһаар үхэлтэ шуһан бороо, шулуун мүндэртэ сохюулангүй амар мэндэ гарасалдаһандаа мүнөө хүбүүмнай эсэгын захяагай ямар удха шанартай байһые ойлгожо, хоёр нүхэдтэйгөө ехэл баярлан ябаһан юм гэдэг.

Эсэгын хүбүүн хүрэхэ газартаа хүрөөд, сэрэгэй хүн боложо, албаяа хэжэ эхилбэ. Хэдэн жэл үнгэрбэ. Нэгэтэ тэрэ хүбүүндэ үйһэн онгосотой, үдэн һэлюуртэй айхабтар гоё хоёр хүн далайгаар ерэжэ:

— Та маанадтай хамта үйһэн онгосодомнай һуулсажа, ябалсаха болобот. Арын Сагаан хаанда үнэн сэхээр алба хэһэнэйтнай түлөө үндэр түрэлтэ өөрөө ордондоо таниие урижа байна, — гээд уриханаар энеэбхилэлдэн урдаһаань хаража байбад. Хүбүүнэй тон ехээр баярлажа, тэдэнтэй ябалсаха гэжэ байтар, «болзолдоо, ушараагүй хүнэй үгэдэ бү ороорой» гэһэн эсэгынь захяа ухаандань зурагад гэжэ орошобо. «Байза, үндэр түрэлтэ хаан намайе өөрөө уриһан байгаа һаа, үйһэн онгосотой, үдэн һэлюуртэй эдэ хоёрые эльгээхэгүй байгаа» гэжэ һанаадхин:

— Таанадай намайе мэхэлжэ байһыетнай ойлгобоб. Үнэхөөрөө Арын Сагаан хаанай албатамди гэһэн үнэмшэлгэтнай алим бэ, харуулагты! — гээд, һэлмээ һуга татан гаргаба. Тэдэ хоёрынь тэрэ дары эрэ шолмос боложо хубилаад, далай руу шулд-шулд гэлдэн орошобод. Болзолдоо, ушараагүй тэдэ хоёр шолмосой үгэдэ залуу сэрэгшэн ороһон алдаһандаа, эсэгын захяагай али зэргэ сэсэн мэргэн, аша туһатай байһаниие сэгнэн гайхаа һэн.

Арбан найман жэлэй албан дүүрэжэ, эсэгын хүбүүн түрэһэн нютагтаа, эхэ эсэгэдээ, һамгандаа бусажа ерэбэ. Хүбүүн шамдуун ябажа, гэртээ ошожо ороно. Гэртэхинэйнгээ угтахагүйдэ хэншьегүй юм гээшэ гү гэжэ тэрэнэй гайхажа хаража байтар, саада таһалгадань хүнэй хурхирха абяан дуулдаба. Ошожо харахадань, һамганиинь ута гэзэгэтэй, сэбэр гоё залуухан хүбүүнтэй тэбэрилдээд, унтажа хэбтэбэ. Сэрэгшын досоо муу боложо, жүтөөрхэн гомдоһондоо, «Һамгамни, минии үгыдэ ондоо гоё, залуу эрые олоо юм байна» гэжэ бодоод, «мүрынь ганса, һэрюулэнгүй эндэнь хоюуланайнь тархиие таһа сабшажархихамни» гээд, һэлмээ гаргажа далайна. Гэнтэ «алаха хүнэйнгөө үгыень абажа алаарай» гэжэ эсэгынь үгэ ойндонь ороодхибо. Һэлмээ далайһан зандаа һамгаяа һэрюулээд:

— Энэ хажуудашни хэбтээшэ хэншниб? — гэжэ шэрүүнээр асууба:

— Арбан найман жэлэй саада тээ намайе хээлитэй орхижо, мордоһоноо һанана бээзш. Мордоһонойш һүүлдэ удангүй хүбүүн түрөөд, мүнөө арбан найматай болоод, энэ унтажа хэбтэнэл даа. Эхэ, эсэгэшни хэдэн жэлэй саада тээ наһа бараа һэн,— гэжэ һамганиинь ойлгуулан хэлэжэ үгэбэ.

Хорото жүтөөрхэлһөө боложо, һамган хүбүүн хоёроо алахаа һэдэһэн тэрэ хүн буруу, зүбыень ойлгоходоо, бархираа юм гэлсэтшэ. Эсэгын захяагай иимэ ехэ туһатай, иимэ ехэ сэсэн мэргэн байһандань тэрэ хүн омогорхон баясажа, хүбүүндээ хөөрэбэ.

Оньһон ба хошоо холбоо үгэнүүд

Нэрэ мүнхэ
Яһан сагаан.
Нэхы дэгэл олдохо,
Нэгэнһээ гараһан олдохогүй.

Улаан мяхан барагдаха,
Улаан шарай барагдахагүй.
Тойроод толгой дээрэнь,
Эрьеэд ээм дээрэнь.

Гура алаһан газарта
Гурба эрьехэ.
Ябадалда яруугүй,
Яһанда забһаргүй.

Хүнэйдэ намаршаг,
Гэртээ хабаршаг.
Хабарай тэнгэри
Һагтай бугтай,

Намарай тэнгэри
Хуратай бороотой.
Газар дээрэ һуухада
Гэдэһэ садхалан.

Нэрэ абаха — үе наһан соо,
Нэрээ хухарха — нэгэ үдэр соо.
Хулуужа эдиһэн
Хоол болохогүй.

Худалаар хэлэһэн
Хүүр болохогүй.

Сэрэгтэ ошоод,
Сэсэн боложо ерэдэг.
Түрэһэн нютагтаа
Төөрихэ хэрэггүй.
Өөрын дайдые
Орхихо хэрэггүй.

Боохоной аймагай Буряад-Енгүүдэй дунда һургуулиин һурагшадай суглуулбариһаа.

ФУТБОЛ. ХОЁР УУЛЗАЛГЫН УДАА

Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зоноһоо «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг 19 командануудай дунда түрүүшын хоёр уулзалга майн 2-ой, 6-най үдэрнүүдтэ үнгэргэгдэбэ.

Хоёр уулзалгын удаа өөрынгөө стадионууд дээрэ наадаһан Шэтын «Локомотив» Благовещенскын «Амур» команданууд айлшаар ерэһэн Нижний-Тагилай «Уралец», Тюмениин «Нефтяник» командануудые 2:1, 3:0, 2:1, 2:0 гэһэн тоотойгоор шүүхэдээ—дүн хамта 4—4 очкотой боложо, түрүү һуури эзэлбэ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ һайнаар наадажа гараһан Петропавловск-Камчатский хотын «Вулкан» түрүүшынгээ наадануудые Сибириин хотонуудай футболистнуудтай үнгэргэжэ ябана. Тиихэдээ эдэнэр Курганай «Зауралец» командые 0:1 тоотойгоор шүүһэн, Омскын «Иртыш» командатай 1:1 тоотойгоор тэнсэһэн байна. Тиигэжэ мүнөө эдэнэр гурбан очкотойгоор гурбадахи һууридa гараба. Манай «Сэлэнгэ», Томскын «Торпедо», Эрхүүгэй «Авиатор», Новосибирскын «Чкаловец», Омскын «Иртыш», Курганай «Зауралец», Брянскын «Динамо» команданууд хоёр-хоёр очкотой болоод ябана. Урда-Сахалинай «Сахалин» команда нэгэ очкотой болонхой. Бусад командануудынь мүнөөдөө шүүгдээд ябана.

Үсэгэлдэр манай «Сэлэнгэ» команда хоёрдохи наадаяа Нижний Тагил хотын «Уралец» командатай наадаа. Уулзалга үдэшэ орой болоһон хойно дүүрээ.

Манай корр.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Ургасын түлөө тэмсэлэй шухала шата» — түрүү бэшэг. «Ажалай охин» — Ю. Коркиной корреспонденци.
Хоёрдохи хуудаһанда: Һунгуулиие угтуулан. «Ойлгууламжын, идхалгын аргаар» — С. Перепановай статья. Орон доторнай.
Гурбадахи хуудаһанда: «Манай баялиг» — В. Алешинагай статья.
Дүрбэдэхи хуудаһанда: Хилын саана.

СЭНХИР ЭКРАН

КЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10 — «Хүгжэмтэ киоск». 13.40 — «Светлячок» — муль[т...] (үнгэтэ). 13.50 — [...]гоор аянщалагшадай [...] (үнгэтэ). 14.50—15.0[0] Забһарлалга. 15.00—[...] фильмнүүдэй прогр[амма]. 15.25 — «Очевидное [неве]роятное». 16.25 — «[Воз]буждение» — кино[...] «Битва за Берлин» — [...]бэдэхи фильм, «Посл[едний] штурм» — табадахи [...] 19.00 — «Время» — [...]сэлэй программа. 19.[...] «Сэнхир галханай» [...] һануудаар. 20.15 — [...] — Забһарлалга. 20.[...] «Хүлеэгдээгүй айлша[...]уран һайханай фильм. Баскетболоор улас[...]дын мүрысөөн. ССС[Р] — США. Эрэшүүл. В. И[...]нинэй нэрэмжэтэ Түбэ[...]дионой спортын байш[...] дамжуулга хэгдэхэ. 2[...] Уншагшадай бэшэгүүд[...] хёогдоһон хүгжэмтэ пр[ограм]ма. 24.00 — «Время» [...]дээсэлэй программа.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

□«БУРЯАД ҮНЭН»□ 1974 оной майн 11. □ 4-дэхи хуудаһан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-02407. Заказ № 004[...]